

LUNDS
UNIVERSITET

En drog vars stigma är starkare än dess potens?

- En studie av Lundastudenters inställning till cannabis

Av: Linnéa Dahl Edlund & Tove Söderlind

LUNDS UNIVERSITET

Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)

Vårterminen 2024

Handledare: Ana Maria Vargas Falla

Examinator: Patrik Olsson

Abstract

This study aims to examine the attitudes regarding cannabis among Swedish and international students at Lund University. The study has used semi structured interviews to collect data, in order to answer the questions. The collected data have been analyzed using Ellickson's social control theory as well as the theory about legal consciousness developed by Ewick and Silbey.

The results show that Swedish and international students at Lund University have similar attitudes towards cannabis, even though the international students have a somewhat more positive view. International students at Lund University also show a lower awareness of the Swedish legislation regarding cannabis compared to Swedish students. Furthermore the study shows that both international and Swedish students' opinions differ from the current law, and that many consider that a legalization of cannabis in Sweden should be investigated. The main argument for this is harm reduction. However many Swedish students would prefer the cannabis market to be regulated by the state.

First party control is the most prevalent form of control used to regulate cannabis use among students at Lund University. Some students would use other forms of control as well, even though this seems to be less common. Cannabis use can be seen as self regulated in the student community in Lund and few to none would take legal action against people using it recreationally.

Nyckelord: Cannabis, Rättsmedvetande, Social kontroll, Student.

Antal ord: 14 911

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de studenter som tagit er tid och ställt upp på intervju till vår studie. Tack till "Adam", "Bengt", "Clara", "Django", "Elisabeth", "Gabriella", "Hugo", "Lilly", "Rachel", "Sonja" och "Victor". Ni vet vilka ni är och utan er hade arbetet inte varit möjligt.

Vi vill också tacka vår handledare Ana Maria för dina goda råd och för ditt tålamod med ett från början ganska spretigt projekt. Din hjälp har tagit oss framåt i vårt skrivande de gånger vi har kört fast.

Linnéa Dahl Edlund & Tove Söderlind

Lund - Maj 2024

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	2
Innehållsförteckning	3
1. Inledning	5
1.1. Bakgrund	5
1.1.1. Kunskapsläget i Sverige	5
1.1.2. Nuvarande lagstiftning	6
1.2. Syfte och frågeställningar	7
1.3. Rättssociologisk relevans	8
1.4. Avgränsningar	8
2. Tidigare forskning	10
2.1. Metod för sökning	10
2.1.1. Inklusions- och exklusionskriterier	10
2.2. Deskriptiv analys	11
2.3. Tematisk analys	12
2.3.1. Tema 1 - Kunskap	12
2.3.2. Tema 2 - Identitet	14
2.3.3. Tema 3 - Bruk och inställning till legalisering	14
3. Teoretiska utgångspunkter	16
3.1. Social kontroll	16
3.2. Rättsmedvetande	17
4. Metod	20
4.1. Metod för datainsamling	20
4.2. Analysmetod	22
4.3. Reliabilitet och validitet	22
4.4. Forskningsetiska principer	23
5. Resultat	25
5.1. Svenska studenter	26
5.1.1. Generella ståndpunkter	26
5.1.2. Socialt umgänge	28
5.1.3. Tillgänglighet	29
5.1.4. Inställning till lagstiftningen	30
5.1.5. Inställning till legalisering	31
5.2. Internationella studenter	32
5.2.1. Generella ståndpunkter	33
5.2.2. Socialt umgänge	34
5.2.3. Tillgänglighet	35
5.2.4. Inställning till lagstiftningen	36
5.2.5. Inställning till legalisering	37

6. Analys	39
6.1. Social kontroll	39
6.1.1. Förstapartskontroll	39
6.1.2. Andrapartskontroll	40
6.1.3. Tredjepartsskontroll	42
6.2. Rättsmedvetande	43
6.2.1. Framför lagen	43
6.2.2. Med lagen	44
6.2.3. Mot lagen	45
7. Diskussion	47
8. Slutsatser	48
9. Litteraturförteckning	50
10. Bilagor	57
Bilaga 1 - Deskriptiv litteraturöversikt	57
Bilaga 2 - Intervjuguide på svenska	58
Bilaga 3 - Intervjuguide på engelska	60
Bilaga 4 - Samtyckesblankett på svenska	62
Bilaga 5 - Samtyckesblankett på engelska	63

1. Inledning

Cannabislegalisering är ett ämne som länge varit på tapeten och på sistone har flertalet länder legaliserat. Från och med april i år är det tillåtet att inneha och odla cannabis för eget bruk i Tyskland och sedan tidigare har två andra medlemsländer i Europeiska Unionen legaliserat, Malta och Luxemburg (Bejerot & Glans 2021, s. 1). I Kanada har cannabis varit lagligt sedan 2018. Därutöver har ett flertal andra länder varit tidiga med att hänga på legaliseringsvågen, bland annat Thailand, Uruguay och vissa delstater i USA (ibid.). Medan många länder avkriminaliserar eller legaliserar cannabis för eget bruk finns det i Sverige fortfarande en nollvision mot alla former av narkotika. Innehav av detta straffas i regel med böter (Skr. 2021/22:213; SFS 2023:258).

I Sverige är det allmänna stödet för en legalisering av cannabis fortsatt lågt i jämförelse med andra länder. Samtidigt är cannabis den vanligaste drogen för unga att testa. Andelen som har gjort detta är dock låg i jämförelse med snittet för andra medlemsländer i Europeiska Unionen (Folkhälsomyndigheten 2024; European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2023:1). Folkhälsomyndigheten har däremot kunnat konstatera att en legalisering i andra länder kan påverka den svenska opinionen, även om de flesta i Sverige är fortsatt negativa till cannabis (Folkhälsomyndigheten 2023).

1.1. Bakgrund

För att ge läsaren en överblick över kunskapsläget kommer en kort översikt över forskningsfältet och rättsläget att presenteras. Förståelsen av rättsläget är viktig för att kunna analysera på vilket sätt opinionen förhåller sig till lagstiftningen. Eftersom mycket har skrivits om frågan är syftet inte att ge en uttömmande bild, utan att beskriva de grundläggande dragen inom både det juridiska och det forskningsmässiga området.

1.1.1. Kunskapsläget i Sverige

Mycket av kunskapsproduktionen i Sverige sker antingen i samarbete med, eller på begäran från myndigheter, exempelvis Folkhälsomyndigheten. Syftet med detta har varit att ställa frågor kring folkhälsan och att kartlägga attityder och bruk av cannabis i relation till alkohol och andra former av narkotika (Folkhälsomyndigheten 2024). Det sker också studier som fokuserar på att undersöka hur Sverige förhåller sig till andra

medlemsländer i Europeiska Unionen (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2023:1). Andra studier har bedrivits av universitet och lärosäten i Sverige. Ett flertal av dessa har hämtat sin data från nationella skolundersökningar (Karlsson, Ekendahl, Gripe & Raninen 2018; Karlsson, Ekendahl, Månsson & Raninen 2019; Kraus et al. 2018). Förutom detta har det bedrivits forskning inom det medicinska området där det har undersökts vid vilka diagnoser som cannabis kan användas som läkemedel (Janusinfo 2024:1).

1.1.2. Nuvarande lagstiftning

Enligt Narkotikastrafflag 1 § döms den som olovligen, överlåter, framställer, förvärvar, anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk, alternativt innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika som är avsedd för missbruk till fängelse i högst tre år. I 2 § står det:

“Är brott som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms för ringa narkotikabrott till böter eller fängelse i högst sex månader”. Lag (2016:488).

Bötessumman vid ringa narkotikabrott ligger på 30-150 dagsböter på 50-1000 kr vardera. Ett gram cannabis ger 30 dagsböter och 50 gram eller mer ger 140-150 dagsböter (Ekobrottsmyndigheten u.å. Åklagarmyndigheten 2021, s. 9). Tanken är att antalet dagsböter ska spegla brottets allvar och att storleken på dagsböter ska baseras på gärningspersonens inkomst (Sveriges Domstolar 2021). Det bör tilläggas att det nyligen skett en straffskärpning av den svenska narkotikalagstiftningen, men att denna skärpning främst gäller försäljning och överlåtelse av narkotika (Bet. 2022/23:JuU8, s. 20). Enligt de nya bestämmelserna ska även beställning av narkotika för eget bruk kunna räknas som ett försöksbrott (ibid.). Vidare bör det nämnas att patienter i Sverige som lider av multipel skleros och vissa former av epilepsi i nuläget kan erbjudas läkemedel som innehåller cannabis (Janusinfo 2024:2). Det är dock bara vissa läkare som får skriva ut dessa och det gäller ett fåtal läkemedel som godkänts av Läkemedelsverket (ibid.; Läkemedelsverket 2020).

I övriga delar av världen och inom Europeiska Unionen varierar lagstiftningen. Det finns flera olika modeller att ha i åtanke. Cannabis kan som i Sverige vara lagligt för medicinskt men inte för rekreationellt bruk. Det finns också länder där cannabisinnehav är olagligt utan att vara straffbart, eller där det är avkriminaliserat för personligt bruk (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2023:2, s. 22). Enligt den modell som Tyskland har implementerat krävs ett medlemskap i en social klubb för att få bruka drogen (ibid., s. 34). Om Sverige kommer att ta efter utvecklingen som sker i andra länder återstår att se. Det bör däremot nämnas att Folkhälsomyndigheten sedan tidigare flaggat för att det bör undersökas hur den svenska narkotikalagstiftningen påverkar benägenheten att söka vård för missbruk, något som Socialutskottet har gått med på att utreda (Folkhälsomyndigheten, 2020, s. 24; SOU 2023:62, s. 67-69).

1.2. Syfte och frågeställningar

Som beskrivits har den tidigare forskningen givit insikter om hur bruket av cannabis ser ut i Sverige i jämförelse med hur det ser ut internationellt, såväl som hur det har sett ut tidigare. Däremot tycks det inte ha forskats lika mycket på hur rättsmedvetandet kring den svenska lagstiftningen ser ut och hur folk förhåller sig till den kunskap eller brist på kunskap de har om denna.

Det tycks heller inte ha gjorts några större studier på om det finns diskrepanser mellan svenskfödda och invandrare när det gäller både kunskapen om och inställningen till hur den svenska narkotikalagstiftningen ser ut i relation till cannabis, eller hur dessa diskrepanser i så fall ser ut. En studie som denna kan inte besvara alla dessa frågor, men den kan ge en fingervisning om hur läget ser ut och hur lagen upplevs inom vissa grupper.

Syftet med denna uppsats är därför att undersöka och jämföra hur svenska och internationella studenter resonerar kring användandet av cannabis och kring den nuvarande svenska narkotikalagstiftningen. Förhoppningen är att detta ska bidra till en mer nyanserad bild av hur väl lagen kommuniceras ut till unga i Sverige och hur starkt stödet för den svenska lagen är i universitetsmiljön. En annan fråga är om det finns andra kontrollmekanismer, förutom de rent juridiska, som reglerar cannabisanvändningen, samt vilka kontrollmekanismer dessa i så fall är.

Frågeställningarna är därför följande:

- Hur ser attityder och rättsmedvetande rörande den svenska lagstiftningen kring cannabis ut bland svenska och internationella studenter vid Lunds universitet?
- Hur ser användandet av social kontroll i relation till cannabis ut bland svenska och internationella studenter vid Lunds universitet?

1.3. Rättssociologisk relevans

Enligt Baier, Svensson och Nafstad (2018, s. 14) har rättssociologin fyra byggstenar, kodifierad statsrätt, sociala normer, rättslig praxis och social praxis. De fyra byggstenarna har alla relationer till varandra och i denna uppsats studeras både relationen mellan kodifierad statsrätt och social praxis men också relationen mellan sociala normer och social praxis (ibid). Författarna menar på att människor ofta saknar kunskap om lagen, och att de snarare följer sociala normer än den kodifierade statsrätten. Därför undersöker denna studie hur studenter resonerar och förhåller sig till de lagar som rör cannabis (ibid). Studien undersöker också hur lagen påverkar de sociala normer som finns kring cannabis och vilka andra kontrollmekanismer som studenter förhåller sig till när det gäller bruk och attityder. Förhoppningen är att detta ska kunna säga något om hur de sociala normerna påverkar levande rätten, det vill säga social praxis. Cannabis är den drog som flest unga har testat och det kan därför anses finnas ett gap mellan lagstiftningen och de sociala normerna kring drogen.

1.4. Avgränsningar

Eftersom åsikter och bruk av cannabis skiljer sig åt bland olika befolkningsgrupper kommer denna studie använda sig av ett stickprov, nämligen studenter vid Lunds universitet. Frågan är av intresse eftersom Lunds universitet är ett av Sveriges största universitet och ett av de tre universitet i Sverige som tar emot flest internationella studenter (SCB 2021 s. 2). På Lunds universitet beräknas en fjärdedel av studenterna komma från andra länder än Sverige (ibid., Lunds universitet 2024).

Eftersom att det finns många som flyttar till Sverige av andra anledningar än studier och som sedan bestämmer sig för att studera vid Lunds universitet kan det vara en definitionsfråga vem som räknas som internationell student. Det finns även studenter

som pendlar, inte minst från Danmark för att studera vid Lunds universitet. Kriterierna som har använts i denna studie för att avgöra huruvida någon ska räknas som en internationell student har varit följande:

- Att personen flyttat till Sverige för att studera vid Lunds universitet.
- Att personen har sin hemvist utomlands men ändå studerar vid Lunds universitet.
- Att personen i samband med flytt till Sverige börjat studera vid Lunds universitet.

2. Tidigare forskning

I avsnittet kommer resultatet av en litteraturöversikt att presenteras. Syftet med att göra en litteraturöversikt är att få en bättre bild av forskningsfältet och vilka slutsatser som har kunnat dras av den tidigare forskningen (Hart 2018, s. 3). Ett annat syfte är att undersöka vilka angreppssätt och metoder som tidigare forskare har använt sig av, för att kunna upptäcka kunskapsluckor och hitta nya infallsvinklar som bidrar till att nyansera fältet (ibid).

2.1. Metod för sökning

Litteraturöversikten gjordes som en sökning i tre block och använde sig främst av LUBSearch som databas. Den första sökningen innehöll sökorden: Cannabis, AND Legaliz*, AND Consequence* OR Result, AND Recreational. Den andra sökningen innehöll sökorden: Cannabis OR Marijuana, AND Student*, AND legal culture. Med dessa sökord gjordes också en sökning i socindex, men denna gav inga relevanta resultat. Den tredje sökningen använde sökorden: Cannabis OR Marijuana, AND Student AND Sweden. De första sökningarna gav 626 resultat, men genom att addera sökordet Student minskade de till 37 resultat. Därefter gjordes en sökning med samma sökord fast på svenska, men där fanns endast två resultat som ansågs vara relevanta för studien. Bland dessa artiklar gjordes en grundligare sällning där de resultat som ansågs vara irrelevanta valdes bort.

2.1.1. Inklusions- och exklusionskriterier

Alla inkluderade studier är peer-reviewed och på engelska. Ett annat sökkriterie var att artiklarna skulle vara publicerade efter 2010, därför valdes artiklar publicerade före detta bort. Bland de artiklar som valdes bort förekom det många som enbart behandlade medicinsk cannabis, som främst fokuserade på cannabis i relation till psykiatriska diagnoser och studier som undersökte marknadsföring av cannabisprodukter i delar av USA där det är lagligt att bruka. Det fanns även studier som undersökte de ekonomiska aspekterna av att legalisera eget bruk av cannabis. Dessa studier valdes bort eftersom syftet med litteraturöversikten var att läsa artiklar som sade någonting om studenters inställning till cannabis eller inställningen till en cannabislegalisering bland unga överlag.

2.2. Deskriptiv analys¹

Studierna är främst från Nordamerika, men tre av studierna är från Sverige (Karlsson, Ekendahl, Gripe & Raninen 2018; Karlsson, Ekendahl, Månsson & Raninen 2019; Kraus et al. 2018). En av studierna är från Libanon. (Mina, Rahme, Hallit & Soufia 2022). En studie är från både Sverige och USA (Litt et al. 2021). Fyra studier är från Kanada (Kolar, Erickson, Hathaway & Osborne 2018, MacDougall & Maston 2023, Parihar, Beazely, Katz, Dhami & Patterson 2022, Vaillancourt et al. 2022). De resterande tolv är från USA (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; Bae & Kerr 2020; Chan, Knoepke, Cole, McKinnon & Matlock 2017; Clarke, Dodge & Stock 2018; Estoup, Moise-Campbell, Varma & Stewart 2016; Fratila & Berdychevsky 2020; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021; Hasan, Oluwafemi & Ketchatang 2023; Mason, Hanson, Fleming, Ringle & Haggerty 2015; Park, Joa, Yun & Constantino 2023; Parnes, Smith & Conner 2018; Rudy, Barnes, Cobb & Nicksic 2021).

Tolv stycken av de studier som valts ut är publicerade 2020 och framåt (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; Bae & Kerr 2020; Fratila & Berdychevsky 2020; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021; Hasan, Oluwafemi & Ketchatang 2023; Litt et al. 2021; MacDougall & Maston 2023; Mina et al. 2022; Parihar et al. 2022; Park et al. 2023; Rudy, Barnes, Cobb & Nicksic 2021; Vaillancourt et al. 2022). Detta visar att ämnet är aktuellt och att mycket forskning har gjorts på området under de senaste åren. Detta kan bero på att det nyligen har skett flera legaliseringar, särskilt i Nordamerika, vilket kan vara en anledning till att en stor del av litteraturen har sitt ursprung där.

18 av 21 studier är kvantitativa till sin natur och sju stycken var enkäter (Bae & Kerr 2020; Chan, Knoepke, Cole, McKinnon & Matlock 2017; Hasan, Oluwafemi & Ketchatang 2023; Parihar, Beazely, Katz, Dhami, Patterson 2022; Park, Joa, Yun & Constantino 2023; Rudy, Barnes, Cobb & Nicksic 2021; Vaillancourt et al. 2022). Två av studierna har använt sig av frågeformulär (Clarke, Dodge & Stock 2018; Estoup, Moise-Campbell, Varma & Stewart 2016). Av övriga studier finns det en som baserade sig på fokusgrupper (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020) och två som använde intervjuer (Fratila & Berdychevsky 2020; MacDougall & Maston 2023).

¹ Se tabell i bilaga 1.

Tre studier använde sig av regressionsanalys (García-Ramírez Paschall & Grube 2021; Kolar et al. 2018; Parnes, Smith & Conner 2018), och två använde sig av interventioner (Litt et al. 2021; Mason et al. 2015). Tre studier använde sig av data från olika årgångar av skolundersökningar som gjorts i antingen Sverige eller andra europeiska länder (Karlsson, Ekendahl, Gripe & Raninen 2018; Karlsson, Ekendahl, Månsson & Raninen 2019; Kraus et al. 2018).

2.3. Tematisk analys

De teman som identifierades i materialet som ansågs relevanta för studiens frågeställningar var kunskap, identitet, samt legalisering och bruk av cannabis. I denna del kommer dessa teman att undersökas närmare. En del av studierna berörde alla teman medan andra studier berörde ett eller två av dessa. Det går därför inte att generalisera de slutsatserna som dragits till varje enskild studie, men det kan ändå ge en översikt av forskningsläget i stort.

2.3.1. Tema 1 - Kunskap

I denna del kommer temat kunskap presenteras, både gällande kunskap om cannabis i sig, samt kunskap om lagen, vilket här benämns som rättsmedvetande. Studierna som undersökte kunskap om cannabis fokuserade på att utreda vilka risker och möjliga hälsofördelar som studiedeltagarna var medvetna om (Estoup et al. 2016; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021). I studierna som fokuserade på rättsmedvetandet låg fokuset på hur studenterna förhöll sig till lagen (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; Clarke, Dodge & Stock 2018; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021; MacDougall & Maston 2023; Park et al. 2023). Tre av studierna undersökte hur dessa fält förhöll sig till varandra och hur kunskap om cannabis påverkade rättsmedvetandet och vice versa (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; MacDougall & Maston 2023; Park et al. 2023).

Fyra av studierna undersökte åsikterna kring cannabis hos bland annat läkar- och apotekarstudenter (Chan et al. 2017; Hasan, Oluwafemi & Ketchatang 2023; Parihar et al. 2022; Vaillancourt et al. 2022). Dessa studier visade att trots att de flesta av dessa studenter var för en legalisering upplevde de ofta att de inte hade tillräcklig kunskap om ämnet och många önskade att detta skulle bli en del av deras utbildning (ibid.). De

studenter som redan fått kunskap om cannabis genom sin utbildning kände sig också säkrare på att ge råd om cannabis (Parihar et al. 2022, s. 53-58).

Andra studier var inriktade på att undersöka kunskapsläget kring cannabis bland studenter mer generellt (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020, Bae & Kerr 2020, Clarke, Dodge & Stock 2018, Estoup et al. 2016, Fratila & Berdychevsky 2020, García-Ramírez, Paschall & Grube 2021, Mason et al. 2015, Park et al. 2023, Rudy, Barnes, Cobb & Nicksic 2021). Dessa studier visade att studiedeltagarna som bodde i delstater i USA där cannabis är legaliserat ofta var mer medvetna om riskerna och de negativa aspekterna av att bruka cannabis (Estoup et al. 2016, s. 1885-1886; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021, s. 350-351).

Ett annat resultat var att kunskap om lagen verkade öka benägenheten att använda cannabis, medan kunskap om farorna tycktes minska den (Park et al. 2023 s. 30-32). Denna bild nyanseras av det faktum att de flesta studenter som upplevde att de hade kunskap om cannabis också i högre grad var de som hade egna erfarenheter (Mina et al. 2022, s. 10-12). Kunskaperna om och åsikterna kring cannabis tycks alltså samspela på så sätt att en legalisering ökar både rättsmedvetandet och kunskaperna om farorna med att använda cannabis (Estoup et al. 2016 s. 1885-1886; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021, s. 350-351).

Temat rättsmedvetande kunde identifieras i fyra av studierna (MacDougall & Maston 2023; Mason et al. 2015; Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; Park et al. 2023). Dessa studier konstaterade att rättsmedvetandet, i alla fall i Nordamerika, var lågt och att de flesta inte var medvetna om huruvida cannabisanvändning var lagligt eller inte i deras delstat (MacDougall & Maston 2023, s. 1012-1014; Mason et al. 2015 s. 3-4). Oavsett om studiedeltagarna kände till lagen eller inte förekom andra former av social kontroll som ofta var starkare än den kontroll som utgjordes av lagen (MacDougall & Maston 2023, s. 1113). Bland dem som hade hög medvetenhet om rättsläget, särskilt i de stater där det är lagligt, var det många som ansåg att cannabis hade blivit säkrare att använda sedan legaliseringen (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020, s. 6; Park et al. 2023 s. 30-32). Detta hindrade däremot inte studiedeltagare från att i huvudsak fortsatt förlita sig på den svarta marknaden (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020, s. 6;).

2.3.2. Tema 2 - Identitet

Sex av studierna undersökte hur aspekter såsom kön, umgänge och nationalitet påverkade studiedeltagarnas inställning till cannabis (Bae & Kerr 2020; Karlsson et al. 2018; Kolar et al. 2018; Kraus et al. 2018; Litt et al. 2021; Mina et al. 2022). Den aspekt som tydligast samspelade med en positiv inställning till, och egna erfarenheter av cannabis, var kön eftersom män var överrepresenterade i båda grupperna (Bae & Kerr 2020 s. 1122-1123; Karlsson et al. 2018, s. 179-142; Kolar et al. 2018, s. 2347; Mina et al. 2022, s. 10-12). En av studierna visade dock att kvinnor, trots att dessa var mindre sannolika att bruka cannabis, samtidigt var mer sannolika att fastna i ett långvarigt bruk om de började (Karlsson et al. 2018, s. 179-142).

Förutom kön har tidigare forskning visat att det finns andra aspekter som spelar in när det gäller attityder till, och erfarenhet av, cannabis. Bland dessa faktorer förekommer ett riskfyllt umgänge eller beteende, en hög nivå av skolk och hög alkoholkonsumtion (Karlsson et al. 2018, s. 179-142; Kolar et al. 2018, s. 2347). Hur bruket av cannabis ser ut skiljer sig dock inte bara åt mellan olika demografier inom länder, utan det finns också skillnader mellan länder. En av studierna visade att cannabisbruk tyckts öka mer i östra Europa och på Balkan än i övriga Europa, men även här var det främst bland gruppen pojkar som cannabisbruket hade ökat (Kraus et al. 2018, s. 1329-1330). Den studie som undersökte bruk och attityder bland studenter i Sverige och USA, visade att amerikanska studenter var mer sannolika att bruka cannabis än svenska, trots att det fanns stora likheter mellan grupperna (Litt et al. 2021, s. 6).

2.3.3. Tema 3 - Bruk och inställning till legalisering

Sju studier undersökte hur en legalisering påverkade opinionen för eller emot cannabis (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; Clarke, Dodge & Stock 2018; Estoup et al. 2016; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021; MacDougall & Maston 2023; Mason et al. 2015; Parnes et al. 2018). En slutsats som kunde dras var att folk var mer positiva till cannabis på platser där det är lagligt att bruka (ibid). Detta kan däremot leda till en fråga om vad som är hönan och ägget samt om det är den positiva opinionen lett till en legalisering, eller om det är legaliseringen som har gjort folk mer positiva till cannabis. Dessa två aspekter tycks dock samspela och förstärka varandra (MacDougall & Maston 2023, s. 1012-1014).

Mycket tyder på att en legalisering ökar acceptansen för cannabis (Clarke, Dodge & Stock 2018, s. 2170-2172). Inte minst då det initialt var vanligt att cannabisanvändandet ökade i de stater som hade legaliserat (Parnes et al. 2018, s. 119-120). Denna ökning skedde främst inom de åldersgrupper som nu lagligt kan använda cannabis för eget bruk (ibid.). Det bör också nämnas att de individer som hade dålig koll på huruvida cannabis var lagligt eller inte påverkades mindre av en legalisering (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020, s. 6; Mason et al. 2015, s. 3-4).

Andelen som använde cannabis varierade, som tidigare nämnt, mellan grupper och det gjorde även åsikterna kring hur de såg på det egna bruket (Fratila & Berdychevsky 2020, s. 523-526). Det visade sig däremot att studenterna som regelbundet brukade cannabis ansåg att de gjorde detta på ett ansvarsfullt sätt (ibid.). Studenter som svarade att de regelbundet använde cannabis och andra droger svarade även att de främst gör det för nöjets skull och för att slappna av (Mason et al. 2015, s. 3-4). En slutsats som kunde dras av den svenska kontexten var att det fortfarande är få som testat, och få av dem fastnar i ett livslångt bruk (Karlsson et al. 2019, s. 30-33).

Temat legalisering av cannabis nämndes i flera av studierna, särskilt i de som kom från delar av Nordamerika där cannabis antingen var legaliserat, eller på väg att legaliseras (Chan et al. 2017 s. 461-463; Hasan, Oluwafemi & Ketchatang 2023, s. 1174-1175; Rudy, Barnes, Cobb & Nicksic 2021, s. 6-9; Vaillancourt et al. 2022, s. 226-229). En slutsats i dessa studier var att det i Nordamerika tycks finnas ett starkt stöd för en legalisering, även om stödet varierar mellan olika grupper (ibid.). I Sverige tycks stödet inte vara lika starkt, även om detta kan bero på att svenskar i genomsnitt brukar mindre cannabis än vad folk gör i många andra länder (Kraus et al. 2018, s. 1329-1330; Litt et al. 2021, s. 6). Det finns dock resultat som tyder på att det förekommer en viss normalisering av cannabis även här i Sverige (Karlsson et al. 2019, s. 30-33).

3. Teoretiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenteras de teoretiska utgångspunkterna i studien, och dessa motiveras i relation till syftet med studien. De valda teorierna är Ellicksons teori om social kontroll och Ewick och Silbeys teori om rättsmedvetande (Ellickson 1991; Ewick & Silbey 1992).

3.1. Social kontroll

Social kontroll växte fram ur begreppen social reglering och solidaritet, vilka introducerades av Émile Durkheim (Larsson & Backman 2011, s. 18). Social kontroll har fått en negativ klang och kopplas idag ofta ihop med hur staten hanterar lagöverträdare (ibid., s. 16). Durkheim menade att metoden för att skapa ordning i ett samhälle inte innebar att öka statens inblandning, utan istället intresserade han sig för de band som finns mellan människor (ibid, s.19). Begreppet social kontroll har därefter utvecklats av flertalet personer, däribland Ellickson, som menar att det inte bara är staten som kan skapa regler, utan att samhället också reglerar sig själv med hjälp av social kontroll, och att det på så sätt skapar sina egna regler att förhålla sig till (Ellickson 1994, s. 97).

Social kontroll är därför inte bara något som utövas av staten, utan också något som brukas mellan individer. Ellickson (1994, s. 99) menar att det finns tre typer av social kontroll. Den kontroll som individer utövar över sig själv, vilken Ellickson benämner som förstahandskontroll, social kontroll mellan personer, alltså andrahandskontroll, och social kontroll av en grupp, tredjepartskontroll. Social kontroll av en grupp kan antingen ske genom normer, organisationers regler eller genom den formella lagen (ibid). Den kontroll som sker genom normer är enligt författaren informell social kontroll (Ellickson 1991, s. 131).

Personer i sammansvetsade grupper tenderar att spontant skapa egna regler och dessa regler hjälper sedan till att upprätthålla samarbetet personerna emellan (Ellickson 1994, s. 98). Detta exemplifierar Ellickson med hjälp av landsbygdsområden, där grannar interagerar upprepade gånger med varandra. Istället för att använda sig av det formella rättssystemet löser grupperna problem genom att hålla en dialog med varandra och genom att dela ut sociala sanktioner (1994, s. 97-98). De sociala normerna har ett högre

värde än de formella rättsreglerna i sammansvetsade grupper, eftersom användandet av rätten är begränsad. Denna teori är konsensusbaserad, snarare än konfliktbaserad, vilket vissa andra rättssociologiska och kriminologiska teorier vad gäller social kontroll är. Inom konfliktteorier ligger fokus snarare på perspektiv som rör dominans och underordning (Williams & Drake 1980, s. 563-564).

Ellickson teori undersöker hur sociala normer, men också hur den formella rätten påverkar den sociala praktiken. Alltså relationen mellan sociala normer och den sociala praktiken, samt relationen mellan formell rätt och den sociala praktiken. Teorin involverar tre av rättssociologins fyra grundstenar, sociala normer, social praktik, och formell rätt (Baier, Svensson & Nafstad 2018, s. 13-15). Teorin kommer att användas för att förstå hur social kontroll påverkar attityder kring cannabis hos studenter vid Lunds universitet. Både hur de själva utövar social kontroll, men också hur andra utövar social kontroll över dem. Detta i sin tur kan skapa förståelse för hur sociala normer och den formella rätten kan komma att påverka attityder kring cannabis.

3.2. Rättsmedvetande

Rättsmedvetande återfinns i den rättssociologiska fyrfältaren (Baier, Svensson & Nafstad 2018, s. 13-15). Detta begrepp har använts och utvecklats till flera teorier, bland annat Ewick och Silbeys teori om rättsmedvetande (Ewick & Silbey 1992). Rättsmedvetande kan ha flertalet betydelser, men Ewick och Silbey beskriver rättsmedvetandet som det sättet som allmänheten uppfattar och förstår rätten på (1992, s. 731). Rättsmedvetande kan vidare beskrivas som de bakomliggande antaganden om lagen och rätten vilka påverkar hur individer agerar i sin vardag (Halliday & Morgan 2013, s. 2).

Ewick och Silbey försöker förstå vad lag och rätt betyder för folket genom att dela in deras relation och erfarenheter av lagen i tre kategorier (Fritsvold 2009, s. 804). Dessa kategorier är framför lagen, med lagen och mot lagen (Halliday & Morgan 2013, s. 5). Halliday och Morgan (ibid) menar på att kategorierna bör ses som dubbelsidiga, eftersom de representerar både individens reaktion och relation till rätten. Samtidigt skapar de en ritning som gör lagens betydelse mer lättförståelig på en strukturell nivå.

Fritsvold (2009, s. 804) presenterar kategorin framför lagen och menar att lagen är en abstrakt enhet och något som individer inte kommer i kontakt med i vardagen, vilket gör att rätten blir distanserad. Enligt författaren är den formella rätten något som upplevs som objektivt, rationellt och hierarkiskt i denna kategori (ibid). Rätten upplevs som rättvis och alla behandlas lika inför den och människor underkastar sig lagen eftersom den anses vara legitim (ibid). Med lagen beskrivs av Fritsvold (2009, s. 804) som mer cynisk och lagen ses i denna kategori som ett spel där varje individ använder lagen på taktiska sätt för att ta sig fram på den rättsliga spelplanen. I den här kategorin anses lagen inte vara statisk, utan något som är formbart och det kan skapas nya regler för att på så vis vinna individuella fördelar (ibid). Lagen är i den här kategorin mer tillgänglig än i kategorin framför lagen (ibid).

I kategorin mot lagen beskriver Fritsvold (2009, s. 805) att lagen ses som ineffektiv och orättvis, samt att den är mest orättvis mot de med minst makt. Lagen är begränsande och skapar ett motstånd och de personer som återfinns i denna kategori tenderar att möta motståndet från lagen med motstånd (ibid). Till skillnad från i kategorin framför lagen är rätten här mer närvarande, men är snarare förknippad med orättvisa och det sker därför ett motstånd (ibid).

Enligt Fritsvold (2009, s. 803) är rättsmedvetandet inte något som är orörligt, utan kan ses som en föränderlig process. Individens rättsmedvetande formas av såväl sociala som rättsliga faktorer, och till följd av att det är en process kan deras syn på rätten, och hur de använder den, förändras (ibid). Flera, eller alla, av kategorierna kan därför återfinnas hos en och samma individ och positionerna kan också förändras (ibid, s. 810).

Silbey har själv riktat kritik mot teorin, vilket är något som Halliday och Morgan lyft fram (2013, s. 5). I studier har teorin tillämpats endast på individer och fokus har inte lagts på den strukturella aspekten av teorin (ibid). Därför bör det lyftas att det i denna studie inte är tanken att endast undersöka enskilda individers rättsmedvetande, utan att individers berättelser snarare ska lyftas för att tolka och förstå de strukturella aspekterna.

Teorin kommer att användas för att analysera hur rättsmedvetandet ser ut hos studenter vid Lunds universitet. Vidare kommer teorin att användas för att analysera hur dessa

studenter förhåller sig till de rättsliga lagar gäller cannabis som finns i Sverige. Detta kommer ske genom att genomföra en analys som använder Ewick och Silbeys tre kategorier. Utifrån detta kan slutsatser dras om hur rättsmedvetandet ser ut, men också hur lagens strukturella aspekter påverkar enskilda individer.

4. Metod

I kommande avsnitt skildras studiens metod för datainsamling, samt metoden som har använts för att analysera datan. Detta följs av en diskussion gällande reliabiliteten och validiteten i studien. Avsnittet avslutas med en genomgång om hur studien förhållit sig till de forskningsetiska principerna.

4.1. Metod för datainsamling

För att samla in data har en kvalitativ forskningsstrategi använts (Bryman 2018, s. 102-107). Bryman (2018, s. 108) skriver att en typisk form för att samla in data kvalitativt är genom en intervjuundersökning och i denna studie har semistrukturerade intervjuer använts. Metoden kan också anses vara deduktiv, där studien utgår från teoretiska utgångspunkter och drar slutsatser utifrån det (ibid., s. 47).

De semistrukturerade intervjuerna har genomförts utifrån en intervjuguide, som finns på svenska och engelska för att kunna tillgodose både svenska och internationella studenter (se bilaga 1 & 2). Intervjuguiden användes eftersom det fanns specifika teman som skulle beröras i intervjuerna, men samtidigt kunde intervjupersonerna ha stor frihet i sina svar och intervjun kunde gå i den riktning som intervjupersonen tog den (Bryman 2018, s. 563). Med hjälp av intervjuguiden kunde samma ämnen och frågor beröras i alla intervjuer (ibid., s. 565-566). Utifrån respondenternas svar kunde också intervjuarna ställa följdfrågor. Intervjuguiden skilde sig delvis, eftersom det fanns ett intresse av att ställa andra frågor. Exempelvis blev de internationella studenter frågade om hur länge de bott i Sverige, medan svenska studenter blev frågade om hur länge de bott i Lund. Frågorna var alltså likvärdiga.

För att komma i kontakt med intervjupersoner publicerades information om studien på sociala medier. Utöver det skrevs affischer ut med information om studien som sattes upp inom universitetsområdet. Trots detta var det svårt att få tag i intervjupersoner och en annan metod för att få tag i intervjupersoner kunde därför ha varit fördelaktig. Urvalet i studien är målstyrt, eftersom dessa personer har valts ut för att de studerar vid Lunds universitet. Alltså blev urvalet icke-sannolikhetsbaserat (Bryman 2018, s. 496). Vidare kan urvalet beskrivas som ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att de personer som

fanns tillgängliga var de som intervjuades (ibid., s. 243-244). Två respondenter hörde av sig efter att de sett affischerna, två via sociala medier och resterande var personer författarna själva kände och värvade till studien.

Eftersom att urvalet var ett bekvämlighetsurval går det inte generalisera resultatet varken till samhället i stort, eller till gruppen studenter vid Lunds Universitet, då intervjupersonerna inte kan anses vara representativa för grupperna. För att resultaten skulle kunna generaliseras hade antalet studenter och spridningen av studenter behövt vara större, både vad gäller kön och ålder, men också vid vilken fakultet de studerar. I studien intervjuades sex svenska studenter och fem internationella studenter. Fyra av intervjuerna med internationella studenter genomfördes på engelska, medan resterande av intervjuerna hölls på svenska. Citat från de intervjuer som hölls på engelska har översatts till svenska.

Intervjuerna genomfördes både fysiskt, men också via videosamtal, utifrån vad som passade respondenten. Detta gjordes för att öka flexibiliteten för intervjupersonerna, som därför inte behövde befinna sig på en viss plats för att medverka (Bryman 2018, s. 593). Bryman (ibid) lyfter däremot fram att intervjupersoner i större utsträckning tenderar att inte dyka upp när intervjuerna sker via videosamtal jämfört med vanliga intervjuer. Detta var däremot inte ett problem, utan alla intervjupersoner inställde sig.

Med tillåtelse från respondenten spelades intervjuerna in på en diktafon. Detta för att inte gå miste om relevant information, och för att kunna höra respondenternas tonfall (Bryman 2018, s. 577-578). Vid alla intervjuer utom två var båda författarna närvarande och intervjuerna genomfördes då av en av författarna. Vid övriga intervjuer var båda närvarande, och en ställde frågorna medan den andra tog anteckningar. Genom att båda författarna närvarade vid alla utom två intervjuer blev intervjuerna genomgående enhetliga, och den som inte höll i intervjun fick chans att ställa följdfrågor eller kommentera om den ansåg att något saknades. Efter intervjuerna överfördes inspelningarna till en säker plats, och raderades därefter från diktafonen. På så sätt riskerades inte att obehöriga kunde få tag på inspelningarna.

För att se till att intervjupersonerna inte skulle bli störda under intervjuerna säkerställdes att intervjuerna genomfördes i en lugn miljö (Bryman 2018, s. 566). Innan intervjuerna startade introducerade författarna sig själva och studien. Intervjupersonerna fick berätta om sig själva för att därefter gå in djupare på ämnet. Alla intervjuer förutom en som gick på en kvart varade i 30-60 minuter. Alla intervjuerna transkriberades nära inpå genomförandet av dem.

4.2. Analysmetod

Det insamlade materialet har analyserats med en kvalitativ innehållsanalys, alltså att analysera en stor mängd text och placera in det i kategorier, något som är vanligt att göra vid analys av dokument (Bryman 2018, s. 677; Hsieh och Shannon 2005, s. 1278). I detta fallet har den kvalitativa innehållsanalysen använts för att analysera de transkriberade materialet från intervjuerna. Enligt Hsieh och Shannon (2005, s. 1278) finns det tre perspektiv när det kommer till kvalitativ innehållsanalys, och i detta fallet har en riktad innehållsanalys använts. Detta innebär att teorin bestäms på förhand, och det påverkar både forskningsfrågorna och kodningen av materialet (ibid.). I detta fall har kategorierna i analysen bestämts utifrån de teoretiska utgångspunkterna, och de kategorier som Ewick och Silbey (1992) samt Ellickson (1991) lyfter fram i sina teorier, och som tidigare har presenterats (se avsnitt 3).

Genom att läsa igenom transkriberingarna flera gånger placerades material in i kategorierna. Transkriberingarna granskades först enskilt och den data som ansågs vara intressant betraktades. Därefter lästes de igenom gemensamt av båda författarna, och det som hittats diskuterades för att komma till konsensus. Utöver detta anlades en komparativ ansats i analysen för att undersöka eventuella skillnader mellan svenska och internationella studenter (Bryman 2018, s. 102-106).

4.3. Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är något som bör tas hänsyn till i kvalitativ forskning, och dessa begrepp delas in i två perspektiv, intern och extern (Bryman 2018, s. 465-466). Inom kvalitativ forskning kan det vara svårt att uppnå extern reliabilitet, alltså i vilken utsträckning studien är replikerbar, eftersom den sociala miljö som en studie genomförs i är förändringsbar (Bryman 2018, s. 465). För att uppnå extern reliabilitet i så hög

utsträckning som möjligt är det viktigt att vara transparent med tillvägagångssättet för studien och om studien skulle upprepas bör den som genomför studien ta en liknande social roll som i originalstudien (ibid.). Detta har gjorts genom att den metodologiska processen redovisats steg för steg, vilket gör det möjligt för en utomstående att fördjupa sig i tillvägagångssättet vid en eventuell replikering. Intern reliabilitet uppnås genom att författarna i samförstånd bestämmer hur den data som samlas in ska tolkas (ibid.). Datan lästes först igenom enskilt av varje författare och sen gemensamt för att komma fram till en ömsesidig tolkning, vilket ökade den interna reliabiliteten.

När observationer och de teoretiska idéerna som utvecklas överensstämmer har en studie hög intern validitet (Bryman 2018, s. 465). Detta har stärkts i studien genom att begrepp, teorier och resultat överensstämmer och har en tydlighet. Extern reliabilitet handlar om hur resultaten kan generaliseras till andra sociala miljöer och populationer (ibid, s. 466). På grund av att ett målstyrt urval med få deltagande har använts i studien blir den externa validiteten begränsad.

4.4. Forskningsetiska principer

Enligt Lindstedt (2019 s. 51) finns det fyra huvudkrav när det kommer till forskningsetiska principer, samtyckeskravet, informationskravet, nyttjandekravet, och konfidentialitetskravet.

Samtyckeskravet innebär att deltagarna har rätt att bestämma över sin medverkan och på vilka villkor de vill medverka i studien (Lindstedt 2019, s. 52). Samtycke behöver därför samlas in, och detta gjordes genom att intervjupersonerna fick skriva under en samtyckesblankett (se bilaga 4 & 5) och de godkände på så vis sin medverkan i studien (Lindstedt 2019, s. 52). Inför intervjuerna säkerställdes att alla intervjupersoner förstod att de hade rätt att avbryta sin medverkan när som helst, även efter studien. För att deltagarna ska kunna godkänna sin medverkan krävs att de fått information om studien, och informationskravet behövde därför uppfyllas (ibid).

Informationskravet innebär att de som genomför intervjuer behöver informera berörda personer om studiens syfte, vilket ämne som studeras, att deras deltagande är frivilligt samt att uppsatsen kommer att publiceras för allmänheten att läsa (Lindstedt 2019, s.

51). Alla deltagare i studien fick ta del av information via samtyckesblankett (se bilaga 4 & 5), inför intervjuerna upprepades denna information.

Nyttjandekravet innebär att den data som samlats in endast får användas i forskningssyfte (Lindstedt 2019, s. 55). I samtyckesblanketten (se bilaga 4 & 5) informerades om att den data som samlades in endast skulle användas i forskningssyfte och endast i denna kandidatuppsats.

Det sista kravet är konfidentialitetskravet (Lindstedt 2019, s. 51). Konfidentialitetskravet innebär att de uppgifter som samlats in ska behandlas med största möjliga konfidentialitet (ibid, s. 52-53). Detta informerades om via samtyckesblanketten (se bilaga 4 & 5), där fick deltagarna också veta att de skulle ges en pseudonym, för att skydda deras identitet. Denna pseudonym fick de själva chansen att välja. Konfidentialitetskravet kräver också att den data som samlats in förvaras så att obehöriga ej kan få tag i datan (Lindstedt 2019, s. 53). Detta, som tidigare nämnts, gjordes genom att inspelningarna förvaras på sådant sätt att ingen utomstående kunde få tillgång till dem.

Då uppsatsämnet anses vara av känslig karaktär har det varit av relevans att se till att detta inte påverkat de intervjupersoner som valt att ställa upp. Under intervjuerna har inga frågor ställts vad gäller olagliga handlingar, alla intervjupersoner har fått fiktiva namn samt att deras hemorter och hemland har bytts ut mot exempelvis "hemstad". Trots att anonymitet utlovades respondenterna finns det en risk att alla inte var helt ärliga, eftersom det kan finnas en risk att intervjupersonerna påverkas av vad de tror att den som intervjuar vill höra och att de anpassar sina svar därefter (Dalen 2018, s. 20-24).

5. Resultat

Nedan presenteras resultat av intervjuerna. Inledningsvis presenteras resultaten i en tabell för att ge en översikt. Resultaten redovisas sedan mer genomgripande, först för de svenska studenterna och sedan för de internationella studenterna. Inom dessa återfinns också en mer detaljerad redogörelse av de teman som togs upp.

Tema:	Svenska studenter:	Internationella studenter:
Generella ståndpunkter	<p>Det fanns ingen gemensam bild, men många var något tveksamma gentemot cannabis.</p> <p>“Jag skulle väl säga att jag är relativt neutral egentligen. Alltså på ett sätt så, jag vet liksom att det har några såhär negativa effekter, men (...) jämfört med andra droger som alkohol till exempel så, och tobak, så... vad forskningen visar åtminstone så verkar det inte vara lika farligt eller skadligt som de” (“Clara”, 2024-04-26).</p>	<p>Blandade resultat, men de flesta var antingen neutrala eller positivt inställda till cannabis.</p> <p>“Jag antar... på en... om du har en skala av samhällseliga åsikter... (...) så är jag väldigt mycket på den positiva sidan” (“Gabriella”, 2024-04-13).</p> <p>“Neutral, skulle jag säga för (...) jag är inte ett jättestort fan av det för (...) jag tror att det skadar dig fysiskt och psykiskt” (“Lilly” 2024-04-12).</p>
Socialt umgänge	<p>De flesta hade bilden av att cannabis är mer accepterat bland unga än bland äldre i Sverige.</p> <p>“Jag tror varför jag är mer positivt inställd än till exempel mina föräldrar. Kan inte säga baserat på mina jämnåriga släktingar. Så jag baserar det på de äldre släktingarna” (“Django”, 2024-04-25).</p>	<p>Många hade upplevt cannabisbruk, men oftast inte i Sverige utan i länder där det numera är lagligt.</p> <p>“Det var typ alltid, du vet, skämtet på festen, hälften var fulla (...) och den andra hälften brukade vara väldigt chill (...) och du kunde alltid identifiera vem som drack och vem som rökte gräs” (“Rachel”, 2024-04-16).</p>
Tillgänglighet	<p>Många ansåg att cannabis är tillgängligt i Lund.</p> <p>“(…) om jag skulle gissa om studenter i</p>	<p>Många var osäkra på hur tillgängligt cannabis är i Lund.</p> <p>“Det vet jag egentligen inte (...) Jag tror det är</p>

	Lund så skulle jag gissa att mer än hälften av studenter har testat cannabis” (“Sonja”, 2024-04-15).	väldigt... verkligen beror på vilka människor du umgås med” (“Adam”, 2024-04-16).
Inställning till lagstiftningen	Fler var överlag positiva till den svenska narkotikalagstiftningen “Den är väl alltså okej med tanke på vilken syn det finns i Sverige. Det är inte så att man liksom Singapore, att man blir liksom livstids gripen för att man kastar tuggummi” (“Bengt”, 2024-04-26).	De flesta hade ingen bild av hur lagstiftningen såg ut i Sverige. “Aha, så det är inte lagligt här? <i>I1: Nej, det är det inte.</i> “Det var en upplysning” (“Lilly”, 2024-04-12).
Inställning till legalisering	Många ansåg att en legalisering bara var möjlig om bruket skulle vara kontrollerat av staten. “Jag tror att något Systembolags-liknande hade kunnat vara fungerande (...). Jag tror att man kanske borde ha någon form av motbok, åtminstone initialt” (“Hugo”, 2024-04-11.)	De flesta ansåg inte att en legalisering av cannabis skulle få stora konsekvenser för samhället. “Jag tror att det skulle vara väldigt antiklimaktiskt. Som Sverige, gräs blir lagligt och nästa dag ser du några som röker från sina balkonger typ... och sen två veckor senare i parkerna” (“Victor”, 2024-04-25).

5.1. Svenska studenter

Sex av de elva intervjuerna bedrevs med svenska studenter. Detta innebär att antalet svenska studenter var en fler än de internationella studenterna i studien. Bland de svenska studenterna var det tre killar medan det bland de internationella studenterna var två stycken. Av de svenska studenterna var det en som läste till läkare, en till lärare, en till ingenjör, en som studerade matematik och två som studerade på kandidatnivå inom ett samhällsvetenskapligt ämne.

5.1.1. Generella ståndpunkter

Många av de svenska studenterna associerade först och främst cannabisanvändning till rökning av marijuana. Några sade också att de tänkte på själva plantan. De flesta sade att de inte aktivt letade information om cannabis, men att de stötte på det på sociala medier, i

populärkulturen och i etablerade medier. I det senare fallet kom många främst i kontakt med cannabis i samband med att polisen eller tullen hade gjort beslag. De flesta ansåg att vetenskapligt material var trovärdigt, medan inlägg på sociala medier inte kunde anses vara lika trovärdiga. De flesta hade överlag en neutral bild av cannabis och antog att det var ungefär lika farligt som alkohol och tobak. Det fanns även de som associerade cannabis med kriminalitet, social utslagning och marginalisering. Några upplevde cannabis som farligt.

“Alltså det första jag tänker på är en växt (...) ja, och det är nog lite mer negativa associationer, brottslighet, beroende, mm ja, men det asså om just cannabis som ämne, det vet jag faktiskt inte. Ja men lite i, asså nyheter, vad mer? kanske såna här, vad heter de igen, flashback, jag vet inte, såna här sidor, lite... Ja, det är nog det som jag kommer på. (...) Alltså lite på såna här låtar, och, Ja! men på serier till exempel, ofta blir det såhär på någon scen att det är coolt och nu ska de röka någonting som de har tagit med sig”

(“Sonja”, 2024-04-15).

Cannabis associerades också med vissa subkulturer där det ansågs vara mer socialt accepterat att bruka det. Här fanns det dock olika åsikter kring vilka som kunde vara del av dessa subkulturer eller inte, hur folk ansåg att dessa grupper skildras i populärkulturen, samt vad dessa grupper har för relation till polisen. En vanlig åsikt var att det i huvudsak inte är cannabisbrukarna själva som är problemet, utan de som säljer det. Många ansåg därför också att polisen i huvudsak borde fokusera på att lagföra försäljarna.

“Alltså jag lyssnar ju mycket på reggae. Så där är det väl en mer... man framställer det som någon slags mirakeldrog, som botar det mesta och är jättebra. Och att polisen är elaka för att de liksom... tar folk som röker på, men det är ju reggae. Det är ju förmodligen det mest... partiska subkulturen av alla kring cannabis”

(“Django”, 2024-04-25).

“Jag känner att när man ser High-School filmer på Netflix och så så är det ganska vanligt att det finns någon som röker på och att det då beskrivs ganska mycket mer sympatiskt än när det är en polisserie och de ska fånga någon bov som säljer det, eller när de ska göra beslag någonstans”

(“Elisabeth”, 2024-04-15).

“Om det är stora mängder som ska säljas liksom, så är ju det kanske mer rimligt att det straffas. Men om det är någon liten snubbe med någon ODZ-tisha som glider runt med två gram hasch i fickan så tycker inte jag att han borde få liksom några större konsekvenser i alla fall. Kanske att det hålls ut eller tas ifrån honom som man gör med alkohol”
(“Bengt”, 2024-04-26).

5.1.2. Socialt umgänge

De flesta hade stött på cannabis på fester och liknande. Andra svarade att de hade känt lukten av cannabis i området där de bor eller att de hade sett folk röka det i trappuppgångar och liknande. En del uttryckte förvåning över hur vanligt cannabisbruk tycktes vara i vissa kretsar, med tanke på hur olagligt det ändå är. Vissa studenter sade också att de knappt hade kommit i kontakt med cannabis innan de kom till Lund och började röra sig mer i studentlivet. Överlag ansågs cannabis vara något som folk kom i kontakt med via andra studenter.

“Jag tänker att det är något som man i förhållande till hur olagligt det är, så är det förvånansvärt ofta man stöter på att någon bara har det, hemma liksom”
(“Hugo”, 2024-04-11).

“Jag tror att det nog är lite högre i Lund än i en genomsnittlig svensk stad. Mest för att det är många unga studenter här. Men med det sagt så har jag inte sett det jätteofta”
(“Django”, 2024-04-25).

Även om majoriteten sade att det i deras vänskapskrets inte fanns något starkt motstånd mot cannabisbruk, menade de att deras vänner skulle bli förvånade om de fick höra att talas om att de hade brukat cannabis. När det kom till föräldrars åsikter var det flera som sade att deras föräldrar troligtvis skulle “höja på ögonbrynen” om de fick reda på att någon av deras barns vänner använde cannabis. En student sade även att hennes föräldrar skulle se en vän som brukar cannabis som en negativ influens.

“Jag tror att med min mamma så hade hon väl möjligtvis ställt lite artiga, nyfikna frågor vid matbordet, men hon hade liksom inte gått på så att det blev ett långt samtalsämne (...) Och sen efteråt så hade hon nog sagt ‘det här var ju lite märkligt att prata om det här liksom, på det där viset’”
(“Hugo” 2024-04-11).

I vissa fall upplevde respondenterna att deras vänner skulle reagera negativt om de själva använde cannabis, eller i alla fall att de skulle reagera med förvåning, eftersom cannabisbruk inte ansågs stämma överens med den bild som folk hade av dem. Ofta ansåg de inte heller att det stämde överens med den bild som de har av sig själva, vilket fick vissa att avstå från att testa cannabis.

“Det är... jag tror nog mycket att de framförallt skulle vara förvånade egentligen. Kring att det skulle vara just jag liksom eftersom jag... jag använder liksom inte alkohol eller tobak eller någonting annat. Eller så, det skulle nog inte riktigt vara i min image. Jag tror att det är mer förvåning över det kanske” (“Clara”, 2024-04-26).

Det fanns en del respondenter som upplevde cannabis som hälsofarligt och att de hade uttryckt oro för deras vänners hälsa om de fick reda på att någon av dessa regelbundet brukade cannabis. Bland flera av respondenterna uttrycktes även en önskan att få mer kunskap kring hur de kunde prata med bekanta om deras cannabisbruk och om möjligt få dem att söka hjälp.

“Ja, jag hade nog sökt lite och hittat på, hittat om det finns någon hjälplinje som man kan prata med, och få råd i första hand. Aa, få råd i hur man pratar med den här personen. Ja, det är nog vad jag hade gjort” (“Sonja”, 2024-04-15).

De allra flesta svarade dock att de inte brukade reagera starkt när de kom i kontakt med cannabis i Lund, eftersom det i studentkretsar ändå ansågs vara socialt acceptabelt. Om folk ville visa missnöje mot att någon brukade cannabis kunde de göra detta genom att avlägsna sig från platsen eller kontakta Akademiska Föreningen eller liknande för att be dem ta itu med problemet.

“Jag tänker att går du till ett villaområde så kanske någon ringer polisen om de känner doften av cannabis. Det känner jag att väldigt få studenter hade gjort. Utan kanske att man ringer AF och säger att någon röker precis utanför min trappa, kan ni sätta upp en lapp?” (“Hugo”, 2024-04-11).

5.1.3. Tillgänglighet

Trots att de flesta antog att cannabis var lättillgängligt, med tanke på att de som ville få tag på det inte tycktes ha några problem att anskaffa det, sade många att de själva inte visste var de skulle vända sig om de skulle vara intresserade att få tag på cannabis.

Cannabis antogs vara billigt i jämförelse med andra droger, vilket bidrog till bilden av det som en studentdrog.

“Jag tror att cannabis är ett... ett rusmedel som är mindre klassberoende. Jag tror att det, och jag vet inte om det är billigare helt enkelt, att det är därför liksom, men jag uppfattar det som ganska klassöverskridande (...) Men... det kan ju också vara så att det är därför det är... att det spelar in, i varför det är ett rusmedel som studenter använder också. Om det är billigare”
(“Hugo” 2024-04-11).

5.1.4. Inställning till lagstiftningen

De flesta var medvetna om att cannabis är olagligt i Sverige, även om många var osäkra på hur många gram som var lagligt att ha på sig, samt hur höga böterna var för bruk respektive innehav. Detta visar att det finns en viss medvetenhet om rättsläget, även om denna varierar i styrka. En respondent uttryckte även åsikten att cannabis är olagligt för att staten, och i förlängningen samhället, har beslutat att detta är någonting skadligt.

“Om det skulle bli lagligt så skulle nog folk få för sig att det inte är så farligt. Jag menar, om någonting är lagligt så betyder det ju att samhället har bestämt sig för att det inte är något som är skadligt och folk litar ju på det. Svenskar har ju generellt sett en ganska stor tilltro till staten och det finns ju även forskning som visar på det”
(“Elisabeth”, 2024-04-15).

Detta påstående bekräftades av det faktum att det bland de flesta förekom en stor tilltro till det svenska rättssystemet och den rättspraxis som finns i Sverige, även om vissa hade synpunkter på specifika straffsatser. Här bör det även nämnas att de flesta av de svenska studenterna inte hade haft mycket kontakt med myndigheter utan att åsikterna snarare var baserade på en generell uppfattning av rättssystemet.

“Jag tycker att det svenska rättssystemet, särskilt i jämförelse med det amerikanska, (...) alltså att det är självständigt, det finns god rättspraxis, det finns självständiga instanser man kan överklaga till och som gör självständiga bedömningar (...). Jag uppfattar inte att det svenska rättsväsendet (...) inte ute efter att bestraffa folk, jag uppfattar att de är ute efter att tillämpa lagen, så när det kommer till mindre narkotika-förseelser till exempel så... jag tycker inte att det finns en häxjakt liksom”
(“Hugo”, 2024-04-11).

“Jag tror att själva rättsprocessen tycker jag är rätt... tycker jag nog är rätt rättvis i Sverige, vi har ju. Jag tror att vi har, alla döms rätt lika i Sverige. Straffen kan jag väl tycka är lite låga för vissa brott och lite höga för vissa brott, så det är väl lite mitt beroende på vilka brott (...). Men jag tycker att generellt sett så, tycker jag nog att vi har gott förtroende till att rättsprocesser sker bra” (“Django”, 2024-04-25).

5.1.5. Inställning till legalisering

Även om majoriteten var kritiska till en cannabislegalisering, ansåg fyra respondenter att en sådan skulle vara möjlig så länge bruket var reglerat av staten, till exempel om det fanns ett system liknande det för alkoholmonopolet eller ett system med motbok. Detta skulle innebära att det bara skulle vara tillåtet att köpa en viss mängd cannabis för eget bruk. En respondent föreslog även att en del av intäkterna från försäljningen av cannabis borde gå till sjukvården och till mer forskning på cannabis hälsoeffekter. Många var också öppna för att studera frågan vetenskapligt, bland annat genom att följa utvecklingen i andra länder.

“Alltså jag är nog rätt emot att folk ska röka jättemycket egentligen (...) men jag tror att det är nödvändigt att legalisera, dels för det här ta bort inkomstkällor från vissa kriminella (...) det finns så många som röker så det är liksom, ja, jag tror inte att det går att straffa alla liksom, på det sättet, det känns ohållbart. Och sen om det ska bli någon typ av legalisering så vet jag inte. Någon typ av apotek, Systembolaget-grej liksom. Monopol, kontrollerat. Testade produkter” (“Bengt”, 2024-04-26).

“Eftersom det ändå har vissa hälsoeffekter på individen som ju då är, som då kan påverka sjukvården och innebära kostnader och så, så är det nog inte en dum idé liksom att ha det antingen på Systembolaget eller något liknande då där pengarna kunde gå till... då behandling och kanske mer forskning också kring cannabis” (“Clara”, 2024-04-26).

En fördel som folk kunde se med att legalisera var att detta skulle leda till att de som i nuläget brukar cannabis skulle kunna göra det på ett säkrare sätt utan att behöva oroa sig för att få i sig annat än ren cannabis. Samtidigt var risken att få i sig något starkare något som avskräckte folk från att bruka cannabis.

“För jag kan tänka mig att liksom med många droger så kan det ju annars finnas en risk för att det liksom blir ihopblandat med andra saker och då att folk får något

annat än vad de... och det också kan skilja sig så att det skulle bli mycket säkrare om det vore lagligt men reglerat” (“Clara”, 2024-04-26).

“Jag läste att det var någon såhär glasbitar i det så att det skulle se mer nice ut. Men det vet jag inte om det stämmer” (“Bengt”, 2024-04-26).

“Jag tror att anledningen till att jag aldrig har provat är för att jag är rädd för att det ska vara något annat än rent mjöl i påsen. (...) Det tror jag liksom har stannat i min riskkalkyl när det kommer till narkotika. Att man kan ju banne mig aldrig vara säker på att det som står på påsen är det som finns där i” (“Hugo”, 2024-04-21).

På frågan om intervjupersonerna trodde att en legalisering skulle förändra attityderna kring cannabis var svaren blandade. En del ansåg att en legalisering skulle förändra samhällets bild av cannabis, medan andra var skeptiska till detta och menade att användandet bara skulle bli mer synligt. Vissa respondenter menade också att det främst var den äldre generationen som skulle förändra sina åsikter om det blev legaliserat eftersom ungdomar redan idag tycks ha en avslappnad inställning.

“Jag tror att det skulle kunna förändras. Det är väl... det känns som att det kan gå lite åt båda håll med lagar. Att det är en förändrad samhällsattityd som kan underlätta att det kommer en ny lag, men jag tror också att en ny lag skulle kunna ändra, hjälpa till att ändra attityderna...” (“Clara”, 2024-04-26).

“Alltså mer kanske den äldre generationen. Jag tror inte att det förändrar supermycket bland såhär studenter i Lund, kanske. Utan jag tror, i alla fall vissa cirklar så är det redan rätt öppet liksom. Så attityden så förändras ju inte till, utan det är mer kanske att ja, nu kan man sitta i parken och röka framför en polis liksom” (“Bengt”, 2024-04-26).

5.2. Internationella studenter

Det var fem internationella studenter som deltog i studien. Fyra av de internationella studenterna studerade på masternivå och en var doktorand. Av denna anledning var genomsnittsåldern högre än hos de svenska studenterna. De internationella studenterna studerade samhällsvetenskap, hållbarhet eller statsvetenskap. Bland de internationella studenterna var det tre tjejer som intervjuades, alltså en större andel än bland de svenska studenterna. Intervjuerna med dessa studenter bedrevs i första hand på engelska.

5.2.1. Generella ståndpunkter

Till en början var svaren likartade och folk hade liknande associationer till cannabis som de svenska studenterna. De flesta var neutrala eller svagt positiva, även om en av de internationella studenterna "Lilly" tyckte att cannabis luktade illa. Det var fler av de internationella studenter som uppgav att de fick information om cannabis från vänner. Bland de internationella studenterna var det fler som såg avkriminalisering av cannabisbruk som någonting progressivt eller som en rättvisefråga.

"Jag tycker inte om det, främst för att jag inte tycker om lukten av det efteråt, för det luktar väldigt illa och du kan känna det överallt i [del av Nordamerika], (...) den där illaluktande lukten, så jag gillar det inte och jag tycker inte att det ger mig någonting"

("Lilly", 2024-04-12).

"Jag tror att många... typ att en sak som många håller med om är att det inte ska vara kriminaliserat. Jag tror, nästan alla jag har pratat med har den åsikten att ingen ska vara i fängelse för att de typ har lite marijuana på sig och det är uppenbart, du vet, när det kommer till särskilda grupper, och att kriminalisera de här marginaliserade grupperna. Jag tror att det är ett slags rättvise-element som alla håller med om, men jag tror att det finns ett kulturellt element kring om folk faktiskt konsumerar"

("Rachel", 2024-04-16).

Trots att de internationella studenterna var mer positivt inställda till cannabis innebar inte detta att de hade en okritisk inställning. Det var flera som nämnde att cannabis är en drog som kan ha negativa hälsoeffekter och att det bör finnas en försiktighet med hur och i vilka sammanhang som cannabis konsumeras.

"Ja, jag tror att du ska vara försiktig med det. Det är en drog, du ska vara försiktig med alla droger, inklusive alkohol. Särskilt för unga människor. Men överlag jag... ja, jag ser inte varför det är olagligt på så många platser. Och ja... förutom att använda det som en drog, det har också andra... användningsområden"

("Gabriella", 2024-04-13).

"Jag menar, för att vara ärlig, liksom, jag skulle säga att det beror på (...) om jag upptäcker att en kompis till mig missbrukar det, då kanske jag inte skulle vara så positiv kring det, men för de flesta träffar jag har haft med vänner som använder det, är det väldigt positivt i det avseendet att det är något som jag gillar att göra också"

("Victor", 2024-04-25).

5.2.2. Socialt umgänge

Andelen internationella studenter som hade stött på cannabisbruk i sin vänskapskrets var högre än bland svenska studenter och endast en student sade sig aldrig ha stött på det. De flesta sade att de sällan pratade om cannabis med sina vänner om inte vännerna själva tog upp frågan och på ett sätt som kunde anses vara neutralt eller positivt. Det var flera som sade att de inte kände sig bekväma att prata om cannabis bland svenskar eftersom de visste att det finns ett motstånd i Sverige. Det var flera som sade att de inte skulle prata om cannabis med sina föräldrar, eller med någon på sin arbetsplats även om de misstänkte att många redan kände till deras inställning till ämnet.

“För att vara ärlig, för de flesta jag var omkring, visste jag inte ens... ja, vad de skulle tycka om det. Och jag brukade kanske bara anta att de inte rökte gräs (...) Jag tror inte att jag någonsin pratade om att röka gräs med någon (...). Men på mitt masterprogram som var mer (...) väldigt mycket mer internationellt, kände jag (...) ja, jag kan ha haft några konversationer med några om det, men det var också folket som jag gick på fester med och det är kanske en vanlig plats att konsumera på också”
 (“Gabriella”, 2024-04-13).

De flesta sade att deras föräldrar var ganska negativt inställda till cannabis och att detta ledde till att de inte tog upp ämnet med dem. För en del var detta också en anledning till att själv inte bruka cannabis, eftersom de inte ville göra sina föräldrar besvikna. En student sade att cannabisbruk enligt hennes mamma inte var förenligt med att vara en “duktig flicka”, något som ansågs vara eftersträvansvärt.

“Jag kommer ihåg att min mamma sa, alltså när jag var ett barn eller en tonåring, hon sa typ ‘Om du någon gång vill få mig att gråta så finns det två saker som du kan göra. Nummer ett: skaffa en tatuering, nummer två: börja röka antingen gräs eller cigaretter (...)’. Jag tror att hon skulle bli upprörd, besviken, och troligtvis ganska orolig också”
 (“Rachel”, 2024-04-16).

“Min mamma har varit en duktig flicka hela sitt liv, till och med nu tror jag att hon kämpar för att vara en duktig flicka för sina föräldrar (...). Ja, så jag tror att den här typen av saker är upprörande för henne och att hon troligtvis skulle undvika ämnet om vi pratade om det”
 (“Lilly”, 2024-04-12).

Några sade att cannabisbruk ofta associeras med andra saker, till exempel vilken klasstillhörighet, etnicitet, eller slags person någon var och att detta ofta var anledningen till att antingen de själva, eller folk de kände var emot cannabis. Folk ville inte identifieras med de negativa stereotyper som cannabisbruk i vanliga fall associerats med. Dessa stereotyper ansågs dock inte alltid ha en stark verklighetsförankring.

“Kanske finns det en massa stereotyper och kanske (...). Jag skulle säga att det fanns lite stigma kring folk som såg ut som att de var pundare. Men också inget stigma för folk som rökte gräs och bara såg ut som... du vet, vanligt, uhm, klädda (...) personer. Jag tror att det också vinklas av en massa mer klassaspekter som är, del av typ [sydamerikanskt land]s samhälle”
 (“Victor”, 2024-04-25).

“Jag tror att det är ett helt problem att det är stereotypt porträtterat som någonting som bara den här specifika gruppen använder. Medan alla jag känner där hemma som kommer från (...) privilegierade bakgrunder, använder det också. Så det finns definitivt stereotypa bilder av vem som är den, eh, genomsnittlige konsumenten, men jag tror inte att det reflekterar verkligheten”
 (“Rachel”, 2024-04-16).

5.2.3. Tillgänglighet

Många hade ingen uppfattning om hur tillgängligt cannabis är i Sverige eftersom detta inte är ett ämne som de diskuterade särskilt ofta med folk i sin närhet. En internationell student sade att hon utgick ifrån att de flesta svenskar inte använder cannabis, medan en annan sade att svenskar använder droger, men att de inte pratar om det lika mycket, eftersom det är ett större tabu i Sverige än i många andra länder. En annan student sade att cannabis kanske inte var lika relevant för svenska studenter i och med att svenskar har tillgång till andra rusmedel, exempelvis snus, som inte är lagligt i många andra länder.

“Jag vet faktiskt inte hur folk i Sverige skulle reagera (...), jag kommer inte riktigt i kontakt med det här ämnet över huvud taget. Jag menar, det finns många som jag känner sen jag kom hit som pratade om snus, som... men de pratar inte riktigt om... marijuana. Kanske finns det den sortens människor, som på nationer när de pratade om snus, som de... Ibland pratar de svenska så jag vet inte riktigt vad de pratar om, men det känns som att de pratade om att bli höga. För du kan fortfarande förstå det på folks... kroppsspråk och så typ (...). Jag upplevde det som att de tyckte att det var coolt att bli höga när de använde det, men jag vet inte riktigt om så var fallet”
 (“Lilly”, 2024-04-12).

5.2.4. Inställning till lagstiftningen

Många uppfattade den svenska narkotikalagstiftningen som repressiv, men menade också att detta stämde överens med deras bild av Sverige i och med att inställningen till alkohol är mer repressiv. Respondenterna menade dock att svenskar överlag tycktes acceptera detta och att de verkar vara väldigt laglydiga när det kommer till alkohol- och narkotikalagstiftningen. Svenskar ansågs inte heller vara rädda för polisen, jämfört med hur det ser ut i andra länder. Bland de internationella studenterna var det också fler som svarade att de inte visste hur den svenska lagstiftningen kring cannabis såg ut eller om det var lagligt eller inte.

“Som tur är så har jag inte haft så mycket kontakt med den svenska polisen.

Definitivt inte i sammanhanget av att... använda droger eller något sånt. Men jag var förvånad att ibland dyker de upp på fester, och ingen flippar ur. Som i [Europeiskt land] skulle det vara som ‘Herregud! Polisen kommer! Fan nu håller alla käften! Poliserna kommer va väldigt... oförskämda eller typ... arga’, jag vet inte, och ja, det skulle få folk att flippa ur, medan i Sverige... jag kommer ihåg en av mina första fester, i en studentbostad typ, och plötsligt dök polisen upp och jag tänkte ‘Jävlar, var är min väska!? Den är precis bredvid polisen, så jag gick fram till henne och tog min väska och hon bara ‘Hej, har du en trevlig kväll?’ och jag bara ‘Herregud, det där är en kuggfråga, du försöker lista ut om jag är en del av en fest eller någonting’ men nej, hon försökte bara ha en konversation. Så jag var faktiskt tvungen att tänka på det här... typ... ja, vad skulle ha hänt om de skulle ha hittat droger?”

(“Gabriella”, 2024-04-13).

Alla de internationella studenterna kom in på frågor om diskriminering och rasism och många menade att det bör finnas en större medvetenhet kring de stereotyper som finns av vilka grupper det är som använder cannabis och hur dessa grupper misstänkliggörs i samhället. Detta var dock något som de flesta inte hade upplevt personligen, eftersom de internationella studenterna, precis som de svenska, inte hade mycket kontakt med polisen. En student nämnde att diskriminering egentligen inte är en fråga om polisens arbetsätt, utan att det är en politisk fråga som borde lösas högre upp.

“Jag har inte en fördelaktig bild av polisen här eller någonstans (...) Så allting med polisen, är jag oftast partisk och vinklad av mina intryck om, om polisen överlag”

(“Victor”, 2024-04-25).

“De som har upplevt diskriminering eller ett dåligt bemötande av polisen har säkert en sämre uppfattning, om dem, men polisen gör ju samtidigt bara sitt jobb. Om vi tycker att polisen beter sig dumt så borde vi rösta på andra politiker”

(“Adam”, 2024-04-16).

På detta ämne ställdes en fråga kring huruvida de internationella studenterna upplevde att det pratas om diskriminering och rasism i Sverige på samma sätt som det görs i deras hemländer. Här fanns en osäkerhet eftersom många upplevde att diskriminering och rasism var sådant folk i Sverige främst pratade om i förbifarten och snarare i den amerikanska kontexten än den svenska.

“Jag antar att folk som jag pratar med skulle ha den åsikten för de har, du vet, ganska... herregud, vad heter det? Som de bryr sig om rättvisa i... andra aspekter av deras liv, så jag antar att det också sträcker sig till, du vet, drogkonsumtion. Jag tror att folk är tillräckligt medvetna för att veta att det är någonting som riktar in sig på marginaliserade grupper, men har det kommit upp i en konversation? Inte riktigt, kanske bara i förbifarten, du vet folk pratar om att det är galet, folk i USA sätts i fängelse i typ X-antal år för att de hade gräs på sig, som såklart så letade de inte efter en vit person eller något, så det är ofta typ en väldigt passerande kommentar som det”

(“Rachel”, 2024-04-16).

5.2.5. Inställning till legalisering

De internationella studenterna var överlag mer positiva till en legalisering än vad de svenska var, men även här uttrycktes en viss försiktighet. Om det i framtiden skulle ske en legalisering i Sverige var det många som talade om att detta måste ske i kombination med utbildningsåtgärder och ett omfattande policyarbete för att folk ska kunna bruka cannabis på ett säkert och ansvarsfullt sätt. Här nämndes att en legalisering av cannabis inte skulle lösa alla problem som finns med försäljningen och den kriminella marknaden.

“Men det är också en skillnad mellan lagar och policier tror jag. När du gör en lag så handlar det egentligen bara om att undvika typ de extrema fallen, medan när du gör policier så är det mer för reglering och sånt. Det kan vara typ, gå hand i hand för det, för annars undviker du bara de extrema fallen, du hjälper det inte att vara en hälsosam värld, okej?”

(“Lilly”, 2024-04-12).

“Säg att det skulle bli lagligt från 18, eller något. Ja, alltså berätta bara för folk vilka effekter cannabis kan ha, kanske hur snabbt eller långsamt du bör röka det, eller hur

länge du bör vänta på en effekt, och hur länge du måste... eller hur långt tid det kan ta att bli av med den igen, såklart beror det helt på din kropp, men kanske bara att ge folk ett intryck av det. Jag tror inte att det måste vara en speciell butik där du kan köpa det”
 (“Gabriella”, 2024-04-13).

“Jag känner mycket med mina svar, att de har fokuserat på lättsamhet och så, ja... ‘Vi vill alla bara ha kul och röka lite gräs eller vadsomhelst’ (...). Jag känner att det definitivt finns en mer seriös sida av... hela debatten och om du vill legalisera eller inte (...). I [Europeisk huvudstad] kommer du att lägga märke till att... i vissa områden är det mycket invandrare som säljer till dig. Det är folk som inte har rätt att jobba här, de kanske till och med är här illegalt, och det kommer såklart med mycket, mycket större problem. (...) Så... ja. Jag tror att legalisering eller typ... när man pratar om cannabisbruk, måste du också ha det i åtanke”

(“Gabriella”, 2024-04-13).

6. Analys

De utvalda teoretiska utgångspunkterna har i analysen applicerats på resultaten för att ge en djupare förståelse. Resultaten analyseras också med hjälp av den tidigare forskning som presenterats i uppsatsen.

6.1. Social kontroll

I analysen kommer social kontroll att användas för att förstå hur studenter vid Lunds universitet använder sig av social kontroll för att reglera cannabisbruk, och hur detta görs i förhållande till deras attityder kring cannabis. Teorin kommer också användas för att förstå hur social kontroll används mot dem. Detta görs genom att använda Ellicksons (1991) teori om social kontroll och kategorisera den kontroll som används i kategorierna förstapartskontroll, andrapartskontroll och tredjepartskontroll.

6.1.1. Förstapartskontroll

Förstapartskontroll var den form av kontroll som återkom oftast i intervjuerna och den kontroll som uppfattades som starkast. Detta innebär att studenterna i första hand kontrollerar sig själva när det gäller attityder och reglering av cannabisbruk. Detta stämmer väl överens med den tidigare forskningen på ämnet som visat att olika former av social kontroll och självkontroll oftast är starkare än den juridiska kontrollen när det gäller cannabisbruk (MacDougall & Maston 2023, s. 1012-1014).

Förstapartskontroll var något som nämndes i både intervjuer med svenska och internationella studenter. Båda grupperna menade på att de inte vill göra sina föräldrar besvikna genom att bruka cannabis vilket i sin tur ledde till att de utövade förstapartskontroll. Förstapartskontroll påvisades också på andra sätt. Bland annat fanns det oro för att cannabisen inte skulle vara ren, utan innehålla andra skadliga ämnen. Vissa intervjupersoner visade oro för hälsan och valde därför att inte bruka cannabis. Detta stämmer överens med tidigare forskning som visat att kunskap om cannabis negativa hälsoeffekter kan avskräcka unga från att bruka (Park et al. 2023 s. 30-32).

En annan oro som återfanns hos båda grupperna var att intäkter vid cannabisförsäljning göder de kriminella gängen. Detta menade "Hugo" är någonting som cannabisbrukare

måste ta ställning till. Denna form av kontroll tycks inte vara stark eftersom "Gabriella" bekräftade att hon funderade över detta, men att det inte var tillräckligt avskräckande för att få folk att avstå från att köpa. För "Bengt" var detta istället ett argument för en legalisering, eftersom han ansåg att detta skulle ta ekonomiska resurser från de kriminella gängen. Denna åsikt delades dock inte av "Gabriella" som menade att problemet med gängkriminalitet är större än så.

"I [Europeisk huvudstad] kommer du att lägga märke till att... i vissa områden är det mycket invandrare som säljer till dig. Det är folk som inte har rätt att jobba här, de kanske till och med är här illegalt, och det kommer såklart med mycket, mycket större problem" ("Gabriella", 2024-04-13).

"Alltså jag är nog rätt emot att folk ska röka jättemycket egentligen (...) men jag tror att det är nödvändigt att legalisera, dels för det här tar bort inkomstkällor från vissa kriminella" ("Bengt", 2024-04-26).

"Clara" nämner att en anledning till att hon inte brukar cannabis är att det inte matchar hennes *image*. Valet att bruka eller att inte bruka cannabis tycks alltså vara kopplat till ens identitet, något som bekräftas av tidigare forskning (Bae & Kerr 2020; Karlsson et al. 2018; Kolar et al. 2018; Kraus et al. 2018; Litt et al. 2021; Mina et al. 2022). På vilket sätt detta sker tycks även bero på vilka kulturer folk kommer ifrån. "Lilly" sade att cannabisbruk i hennes familj inte ansågs vara förenligt med att vara en "duktig flicka" och "Victor" nämnde att cannabisbruk i hans samhälle associerades med vissa samhällsklasser och etniciteter, vilket gör bruket mer stigmatiserat. Detta var något som tangerade det som "Rachel" och "Elisabeth" sade om att cannabis associeras med kriminalitet och marginaliserade grupper.

"Jag använder liksom inte alkohol eller tobak eller någonting annat. Eller så, det skulle nog inte riktigt vara i min image" ("Clara", 2024-04-26).

"Kanske finns det en massa stereotyper och (...). Jag tror att det också vinklas av en massa mer klassaspekter som är, del av typ [sydamerikanskt land]s samhälle" ("Victor", 2024-04-25).

6.1.2. Andrapartskontroll

När det kommer till andrapartskontroll uttryckte framför allt de svenska studenterna sätt på vilka de kan tänka sig att utöva social kontroll över andra. Exempelvis nämnde "Hugo"

att han skulle avlägsna sig om någon brukade cannabis i ett rum där han befann sig. Genom att göra detta visar han ett missnöje mot den som brukar cannabis och utövar andrahandskontroll. "Lilly", en internationell student, nämnde också att hon tycker att cannabis luktar illa, vilket kan vara en anledning till att avlägsna sig och därför utöva social kontroll.

"Jag tycker inte om det, främst för att jag inte tycker om lukten av det"

("Lilly", 2024-04-12).

En form av andrapartskontroll som både de svenska och internationella studenterna nämnde var att uttrycka oro för någons hälsa. Detta gällde framför allt när användandet av cannabis ansågs ha gått så långt att de utgjorde ett problem för den som brukade. "Sonja" menade att hon skulle försöka kontakta en hjälplinje och ta reda på hur hon kunde prata med sin vän om problemet. "Sonja" nämnde också att hon antog att hennes vänner hade reagerat likadant om hon brukade cannabis, vilket kan vara ett tecken på att normerna inom hennes sociala umgänge ser likadana ut och att det finns en förväntan på att ens vänner ska agera på samma sätt som en själv. Detta visar på att ens agerande till stor del motsvarar ens attityder.

"Ja, jag hade nog sökt lite och hittat på, hittat om det finns någon hjälplinje som man kan prata med, och få råd i första hand. Aa, få råd i hur man pratar med den här personen. Ja, det är nog vad jag hade gjort"

("Sonja", 2024-04-15).

De flesta nämnde att de inte skulle utöva social kontroll över andra, och på så sätt inte använda sig av andrapartskontroll. Flera av de internationella studenterna menade att cannabis inte var ett ämne de pratar om med svenskar eftersom det ansågs finnas ett tabu kring ämnet. Då ämnet inte togs upp fanns det ingen anledning till att utöva social kontroll, även om tabut i sig kan tolkas som en form av social kontroll.

Under intervjuerna kom det fram att andrapartskontroll var den form av kontroll som användes mest efter förstapartskontrollen. Samtidigt är det tydligt att studenter, svenska eller internationella, inte använder sig av social kontroll i någon större utsträckning för att reglera cannabisbruk, trots att det i lagstiftningen finns en nollvision gällande alla typer av narkotika (Skr. 2021/22:213). De sociala normerna har därför ett högre värde

för studenterna än formella rättsregler, något som även har bekräftats av internationell forskning (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020; Clarke, Dodge & Stock 2018; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021; MacDougall & Maston 2023; Park et al. 2023).

6.1.3. Tredjepartsskontroll

Ingen av intervjupersonerna nämnde att de skulle ringa polisen om de såg någon bruka cannabis. "Hugo" sade exempelvis att han ansåg att få studenter skulle ringa polisen om någon brukade cannabis. Han antog dock att någon ringt polisen om bruket skedde i ett villaområde. "Hugo" berättade vidare att studenter som ansåg att cannabisbruk var ett problem kunde höra av sig till AF Bostäder och be dem sätta upp en lapp om att detta är förbjudet. Detta visar på att det finns en diskrepans mellan hur tredjehandskontrollen används bland studenter och i resten av samhället. På så vis kan studenter ses som en sammansvetsad grupp, likt dem som Ellickson beskrev i landsbygdsområden, där de sociala normerna har större betydelse än de rättsliga (Ellickson 1991, s. 97-98).

"Man ringer AF och säger att någon röker precis utanför min trappa, kan ni sätta upp en lapp?"
(“Hugo”, 2024-04-11).

Utifrån detta går det att dra slutsatsen att tredjehandskontrollen är svag hos studenter, och det är något som respondenterna bara vill ta till när problemen inte går att lösa på andra sätt. Detta kan också bero på att cannabisbruk inte ses som ett problem bland studenter i Lund och att denna kontroll därför inte behöver tas till. Flera internationella studenter nämnde att de inte ansåg att svenskar brukar droger i så stor utsträckning. Ett flertal av de svenska studenterna, till exempel "Django", menade dock att cannabis är något som brukas mer i Lund, på grund av den stora andelen studenter. Åsikterna mellan svenska och internationella studenter överensstämmer på så sätt inte, även om det bör nämnas att många internationella studenter främst har erfarenhet av Lund och att de inte vet mycket om läget i andra svenska städer. Jämförelsen är därför inte helt rättvis.

"Jag tror att det nog är lite högre i Lund än i en genomsnittlig svensk stad. Mest för att det är många unga studenter här. Men med det sagt så har jag inte sett det jätteofta"
(“Django”, 2024-04-25).

6.2. Rättsmedvetande

I analysen används Ewick och Silbeys teori (1992) om rättsmedvetande för att förstå och jämföra studenternas rättsmedvetande, med hjälp av kategorierna framför lagen, med lagen, och mot lagen. Detta kopplas också ihop med social kontroll.

6.2.1. Framför lagen

Under intervjuerna framkom det att många av de svenska studenterna var medvetna om att bruk och innehav av cannabis är olagligt i Sverige. Däremot visste de inte hur straffskalan ser ut, eller om all form av innehav är olagligt. Det finns alltså en diskrepans mellan studenternas uppfattning och nuvarande lagstiftning. De såg lagen som något avlägset, och de flesta hade aldrig kommit i kontakt med polisen förutom vid passhandläggning och dylikt. Detta gör att flertalet av de svenska studenterna kan anses agera utifrån att de befinner sig framför lagen.

Både "Django" och "Hugo" menade att det svenska rättssystemet är rättvist och självständigt, och de hade därför tillit till det. De själva hade, som tidigare nämnt, inte haft någon kontakt med rättsväsendet utan deras åsikter baseras på antaganden och vad de har sett i media och liknande. De ansåg alltså att lagen var legitim, och något de inte kommer i kontakt med i vardagen. Däremot innebär detta inte att de finner rättsväsendet överlag som legitimt och rättvist, eller att de tycker att de lagar som reglerar cannabis är rättvisa. "Bengt" sade att han inte ansåg det vara rimligt att de som brukar cannabis ska straffas, samtidigt som han ansåg att rättssystemet fungerar. Detta tyder på att "Bengt" befinner sig både framför och med lagen, och han platsar därför i flera kategorier, vilket var fallet med flera studenter.

"Men jag tycker att generellt sett så, tycker jag nog att vi har gott förtroende till att rättsprocesser sker bra" (Django, 2024-04-25).

"Så när det kommer till mindre narkotika-förseelser till exempel så... jag tycker inte att det finns en häxjakt liksom" (Hugo, 2024-04-11).

"Om det är någon (...) som glider runt med två gram hasch i fickan så tycker inte jag att han borde få liksom några större konsekvenser i alla fall. Kanske att det hålls ut eller tas ifrån honom som man gör med alkohol" (Bengt, 2024-04-26).

“Elisabeth” förstärker bilden om att de svenska studenterna befinner sig framför lagen genom att förklara att svenskar har stor tilltro till staten, vilket forskning visar på enligt henne, och att folk uppfattar cannabis som något skadligt eftersom det är olagligt. De internationella studenterna befann sig inte framför lagen i samma utsträckning.

“Gabriella” sade att hon var förvånad att svenskar inte var rädda för polisen, vilket hon var van vid i andra länder. Detta stärker också bilden av att många svenska studenter befinner sig framför lagen.

“Svenskar har ju generellt sett en ganska stor tilltro till staten och det finns ju även forskning som visar på det”
 (“Elisabeth”, 2024-04-15).

“Som tur är så har jag inte haft så mycket kontakt med den svenska polisen. (...) Men jag var förvånad att ibland dyker de upp på fester, och ingen flippar ur”
 (“Gabriella”, 2024-04-13).

Det finns alltså en diskrepans mellan svenska studenters rättsmedvetande och de internationella studenters rättsmedvetande. Detta kan bero på att de internationella studenterna inte hade koll på hur de svenska lagarna ser ut i samma utsträckning som de svenska studenterna. I sin tur kan detta innebära att de anser att lagen är avlägsen, vilket är signifikant för ett framför lagen-beteende. Trots att de svenska studenterna kan anses befinna sig framför lagen, och anser att den är rättvis och fungerande, är det överraskande att de väljer att inte ta till tredjepartskontroll när det kommer till att reglera cannabisbruk.

6.2.2. Med lagen

De internationella studenterna, exempelvis “Gabriella” och “Lilly”, berättade att de hade brukat cannabis i länder där det är lagligt, och på så vis tagit sig runt och utnyttjat lagen till sin fördel, vilket anses vara ett med lagen-beteende. Det bör dock ifrågasättas om de internationella studenterna verkligen kan vara med lagen, med tanke på att dessa ofta saknade kunskap om denna, något som också diskuteras i den tidigare forskningen (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020, s. 6; MacDougall & Maston 2023, s. 1012-1014; Mason et al. 2015, s. 3-4). Två av de svenska studenterna “Hugo” och “Bengt” svarade att de inte ansåg det vara särskilt troligt att bli tagen av polisen om man brukade cannabis.

Denna åsikt återspeglas av den internationella forskningen (Fratila & Berdychevsky 2020, s. 523-526; Mason et al. 2015, s. 3-4).

Många i gruppen som kunde anses vara med lagen ansåg inte att lagen var statisk utan att den kunde förändras. I denna grupp var det flera som ansåg att frågan borde utredas för att se om en legalisering skulle vara gynnsam för Sverige. Detta stämmer också överens med den internationella forskningen där studenter tenderar att vara för en cannabislegalisering (Chan et al. 2017, s. 461-463; Clarke, Dodge & Stock 2018, s. 2170-2172; García-Ramírez, Paschall & Grube 2021, s. 350-351; Hasan, Oluwafemi & Ketchatang 2023, s. 1174-1175; Litt et al. 2021, s. 6; Rudy, Barnes, Cobb & Nicksic 2021, s. 6-9; Vaillancourt et al. 2022, s. 226-229).

Under intervjuerna framkom det att cannabisbruk är något som är socialt accepterat trots kunskapen om att det är olagligt, och social kontroll nyttjas därför inte i stor utsträckning i denna kategorin. Ett högt rättsmedvetande ledde här ofta till en mer negativ inställning till cannabis vilket kontrasterar det som upptäckts i tidigare studier (Amroussia, Watanabe & Pearson 2020, s. 6; Park et al. 2023 s. 30-32). En likhet med den internationella forskningen var däremot att många ansåg att det skulle bli säkrare att bruka cannabis ifall det legaliserades (ibid.).

6.2.3. Mot lagen

Få av studenterna uppvisade ett mot lagen-beteende vad gäller attityder och bruk av cannabis. Däremot berättade respondenterna, både internationella och svenska, att de sett folk bruka cannabis, trots att det är olagligt i Sverige. Detta beteende kan anses som en tyst protest mot lagen därför att den inte anses vara legitim. De som var av denna åsikt använde sig inte av social kontroll då de ansåg att cannabisbruk inte behöver kontrolleras.

En av de internationella studenterna, "Victor", nämnde att han har en negativ inställning till polisen, och att han försöker undvika att interagera med dem mer än vad som krävs. Detta var inte något som för honom var specifikt för Sverige eftersom han hade en negativ syn på polisen överallt.

“Jag har inte en fördelaktig bild av polisen här eller någonstans”

(“Victor”, 2024-04-25).

Ingen av intervjupersonerna uttryckte sig på ett sådant sätt att en protest kan förväntas av dem. Detta kan anses motsvara det allmänna stödet för en legalisering i Sverige, vilket är fortsatt lågt i jämförelse med andra länder (Folkhälsomyndigheten 2023; Litt et al. 2021, s. 6). Trots att många av studenterna i studien anser att en legalisering skulle vara gynnsam, var det inte någon av dem som uttryckte att de aktivt gjort motstånd mot lagen, eller att de aktivt arbetade opinionsbildande i frågan.

7. Diskussion

Denna studie har syftat till att undersöka och jämföra internationella och svenska studenters attityder kring cannabis. De internationella studenterna hade generellt mer positiva attityder och åsikter när det gäller cannabis, medan de svenska studenterna var mer reserverade. Detta tyder på att det finns en diskrepans mellan de internationella studenterna som var mer öppna och de svenska som var mer tveksamma, även om resultaten i övrigt var rätt lika. Detta kan förstärka bilden av att Sverige i denna fråga skiljer sig i jämförelse med många andra europeiska länder, som istället för att skärpa straffen har undersökt olika modeller för legalisering (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2023:1).

Trots detta finns det begränsningar med studien. För det första fokuserade den endast på studenter i Lund och bara på en liten fraktion av dessa studenter. Antalet intervjupersoner är få, vilket gör det svårt att dra några generella slutsatser. Det är heller inte särskilt troligt att urvalet har uppnått datamättnad. Det går också att diskutera huruvida intervjupersonerna som deltagit kan anses vara representativa för studenter vid Lunds universitet. Detta särskilt eftersom ämnet är kontroversiellt och att det därför finns en risk för att de som valde att delta har starkare åsikter för eller emot cannabis än vad det stora flertalet har. Detta eftersom det främst kan ha varit dessa som var villiga att uttala sig. Resultaten kan därför vara svåra att analysera, något som tyder på att detta är ett ämne som hade behövt forskas vidare på. Vid vidare forskning bör ett bredare urval användas vad gäller kön, ålder och studiebakgrund för att kunna generalisera till studentgruppen. För att kunna generalisera till samhället i stort hade ett större urval varit nödvändigt, och andra grupper i samhället hade behövt inkluderas.

Samma kritik kan också riktas mot de teorier som valts, då ett konfliktperspektiv gällande social kontroll hade kunnat leda till andra slutsatser. Vidare har metoden sina begränsningar eftersom en annan metod hade kunnat ge andra resultat. Tidigare forskning hade i stor utsträckning använt enkäter, vilket också leder till ett större urval, något som hade kunnat vara fördelaktigt i denna studie. Andra begränsningar med studien var att de kortare intervjuerna blev mer kvantitativa än kvalitativa. Det finns även en felkälla i att fyra av intervjuerna har översatts från engelska till svenska, vilket innebär att det ibland fanns ett visst utrymme för tolkning i översättningen.

8. Slutsatser

Slutsatserna som kan dras av denna undersökning är att de svenska studenterna hade större kunskap om lagstiftningen kring cannabis, trots att de flesta internationella studenterna var medvetna om att det är olagligt. Fler svenska studenter kunde anses befinna sig framför lagen, snarare än med lagen, där de flesta internationella studenterna befann sig. Några av dessa ansågs även befinna sig mot lagen.

En likhet mellan grupperna var att många kan tänka sig att utreda en legalisering, framför allt i ett skademinimerande syfte. De svenska studenterna föreslog att det borde finnas ett statligt monopol, likt alkoholmonopolet, något som få internationella studenter ansåg vara nödvändigt. Internationella studenter nämnde oftare att åsikter och attityder kring cannabis är en kulturell fråga, vilket inte var ett ämne som diskuterades i samma utsträckning i intervjuerna med svenska studenter. Det visade sig dock att svenska studenter i denna fråga överlag hade mer gemensamt med de internationella studenterna än med nuvarande lagstiftning och det svenska majoritetssamhället.

Ett annat fynd är att det kan anses finnas en självreglering av cannabis inom studentmiljön vilket kan vara en anledning till att få studenter skulle ringa polisen om de såg någon bruka cannabis. Istället använder sig studenterna av informell social kontroll för att reglera sitt och andras cannabisbruk. Den vanligaste formen av social kontroll var förstapartskontroll, vilket innebar att studenterna främst utövade social kontroll över sig själva, snarare än över andra. Detta skedde inte minst eftersom de tolkade cannabis som någonting som kunde vara farligt för deras hälsa. Oavsett åsikter kring cannabis fanns det däremot ett konsensus kring att cannabisbruk var något som individen själv fick ta eget ansvar för.

En annan likhet mellan grupperna var att många undvek cannabis för att de inte ville göra sina föräldrar besvikna, särskilt eftersom det fanns ett stigma kring cannabis. Studenter som ville visa att de tog avstånd från cannabisbruk uttryckte detta till exempel genom att avlägsna sig från rummet där cannabis brukades, genom att uttrycka oro för någons hälsa, eller genom att försöka tala sina vänner till rätta. Cannabisbruk kunde också hanteras som en boendemiljö-fråga genom att ägarna till studentbostäderna kontaktades för att hantera problemet.

Sammanfattningsvis går det att säga att det finns vissa skillnader i attityder kring cannabis mellan internationella och svenska studenter. Attityderna är överlag likartade, även om de internationella studenterna kan anses vara mer positivt inställda. Trots att det förekommer en viss självreglering av cannabis anser många studenter ändå att frågan om en legalisering bör utredas. Detta tyder på att Lundastudenter har en annan bild av frågan än vad den politiska ledningen i Sverige har för tillfället. Studenterna har en mer internationell linje än styrande politiker, vilket också märks i att åsikterna i frågan är likartade mellan de två grupperna i studien.

9. Litteraturförteckning

Böcker

Baier, M., Nafstad, I. & Svensson, M. (2018). *Om rättssociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl., Stockholm: Liber.

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. 3. uppl., Malmö: Gleerups utbildning.

Ellickson, R. C. (1991). *Order without law: how neighbors settle disputes*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Hart, C. (2018). *Doing a literature review: releasing the social science research imagination*. 2. uppl., Reprint London: Sage Publications.

Larsson, B. & Engdahl, O. (red.) (2011). *Social kontroll: övervakning, disciplinering och självreglering*. 1. uppl., Malmö: Liber.

Schoultz, I. & Nafstad, I. (red.) (2020). *Om rättssociologisk tillämpning*. 1. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapliga artiklar

Amroussia, N., Watanabe, M. & Pearson, J, L. (2020) Seeking safety: a focus group study of young adults' cannabis-related attitudes, and behavior in a state with legalized recreational cannabis. *Harm Reduction Journal*, 17 (92). Doi: <https://doi.org/10.1186/s12954-020-00442-8>.

Bae, H. & Kerr, D. C. R. (2020) Marijuana use trends among college students in states with and without legalization of recreational use: initial and longer-term changes from 2008 to 2018. *Addiction*, 115 (6), s. 1115-1124. Doi: 10.1111/add.14939.

Bejerot, S. & Glans, M. (2021). Fördelar och nackdelar med en legalisering av cannabis i Sverige. *Läkartidningen*, 118. ISSN 0023-7205.

- Chan, M. H., Knoepke, C. E., Cole, M. L., McKinnon, J. & Matlock, D. D. (2017). Colorado Medical Students' Attitudes and Beliefs About Marijuana. *Journal of General Internal Medicine*, 32 (4), s. 458-463. doi: 10.1007/s11606-016-3957-y.
- Clarke, P., Dodge, T. & Stock, M. L. (2018). The Impact of Recreational Marijuana Legislation in Washington, DC on Marijuana Use Cognitions. *Substance Use & Misuse*, 53(13), s. 2165-2173. doi: 10.1080/10826084.2018.1461226.
- Ellickson, R. C. (1994). The aim of order without law. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, 150(1), s. 97-100.
- Estoup, A. C., Moise-Campbell, C., Varma, M. & Stewart, D. G. (2016) The Impact of Marijuana Legalization on Adolescent Use, Consequences, and Perceived Risk. *Substance Use & Misuse*, 51 (14), s. 1881-1887. doi: 10.1080/10826084.2016.1200623.
- Ewick, P. & Silbey, S. S. (1992). Conformity, Contestation, and Resistance: An Account of Legal Consciousness. *New England Law Review*, 26(3), s. 731-750. ISSN: 0028-4823.
- Fratila, I. & Berdychevsky, L. (2021). Understanding drugs as leisure through the (de)differentiation lens and the dialectic of Logos- and Eros-modernity. *Leisure Studies*, 40 (4), s. 513-528. doi: 10.1080/02614367.2020.1843694.
- Fritsvold, E. (2009). Under the Law: Legal Consciousness and Radical Environmental Activism. *Law and Social Inquiry*, 34(4), s. 799- 824. ISSN: 0897-6546.
- García-Ramirez, G., Paschall, M. J. & Grube, J. W. (2021). Retail Availability of Recreational Marijuana and Alcohol in Oregon Counties and Co-Use of Alcohol and Marijuana and Related Beliefs among Adolescents. *Substance Use & Misuse*, 56 (3), s. 345-352. doi: 10.1080/10826084.2020.1858104.
- Halliday, S. & Morgan, B. (2013). I Fought the Law and the Law Won? Legal consciousness and the Critical Imagination. *Current Legal problems*, 66, s. 1-32. doi: 10.1093/clp/cut002.

Hasan, K. M., Oluwafemi, O. & Ketchatang, W. (2023). Pharmacy Students' Knowledge, Attitudes, and Awareness Toward Marijuana Use. *Journal of Pharmacy Practice*, 36(5), s.1170-1176. doi: 10.1177/08971900221096969.

Hsieh, H. & Shannon, S. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative health research*, 15(9), s. 1277-1288. doi:10.1177/1049732305276687.

Karlsson, P., Ekedahl, M., Gripe, I. & Raninen, J. (2018). Individual and school-class correlates of youth cannabis use in Sweden: A multilevel study. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 35(2), s. 131-146. doi: 10.1177/1455072518763426.

Karlsson, P., Ekedahl, M., Månsson, J. & Raninen, J. (2019). Has illicit drug use become normalised in groups of Swedish youth? A latent class analysis of school survey data from 2012 to 2015. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 36(1), s. 21-35. doi: 10.1177/1455072518814306.

Kolar, K., Erickson, P., Hathaway, A. & Osborne, G. (2018). Differentiating the Drug Normalization Framework: A Quantitative Assessment of Cannabis Use Patterns, Accessibility, and Acceptability Attitudes among University Undergraduates. *Substance Use & Misuse*, 53(14), s. 2339-2349. doi: 10.1080/10826084.2018.1474226.

Kraus, L., Seitz, NN., Piontek, D., Molinaro, S., Siciliano, V., Guttormsson, U., Arpa, S., Monshouwer, K., Leifman, H., Vicente, J., Griffiths, P., Clancy, L., Feijão, F., Florescu, S., Lambrecht, P., Nociar, A., Raitasalo, K., Spilka, S., Vyshinskiy, K. & Hibell, B. (2018). 'Are The Times A-Changin'? Trends in adolescent substance use in Europe. *Addiction*, 113(7), s. 1317-1332. doi: 10.1111/add.14201.

MacDougall, C. & Maston, M. (2023). Student perceptions of cannabis use. *Journal of American College Health*, 71(4), s. 1003-1017. doi: 10.1080/07448481.2021.1910272.

Mason, W. A., Hanson, K., Fleming, C. B., Ringle, J. L. & Haggerty, K. P. (2015). Washington State Recreational Marijuana Legalization: Parent and Adolescent Perceptions,

Knowledge, and Discussions in a Sample of Low-Income Families. *Substance Use & Misuse*, 50(5), s. 541-545. doi:10.3109/10826084.2014.952447.

Mina, A., Rahme, C., Hallit, S. & Soufia, M. (2022). Development of scales to measure Lebanese university students' perceived knowledge about and attitudes about cannabis use: initial psychometric properties. *Journal of Cannabis Research*, 4(34). doi: 10.1186/s42238-022-00144-x.

Parihar, V., Beazely, M. A., Katz, L., Dhami, R. & Patterson, L. L. (2022). Assessing the impact of a cannabis course on pharmacy students' understanding, beliefs and preparedness regarding medical and recreational cannabis. *Canadian Pharmacists Journal*, 155(1), s. 50-59. doi: 10.1177/17151635211041041.

Park, S. Y., Joa, C. Y., Yun, G. W. & Constantino, N. (2023). Marijuana Message Channels, Health Knowledge, Law Knowledge, and Confidence in Knowledge as Risk and Protective Factors of Marijuana Use among College Students. *Journal of drug education*, doi: 10.1177/00472379231217825.

Parnes, J. E., Smith, J. K. & Conner, B. T. (2018). Reefer madness or much ado about nothing? Cannabis legalization outcomes among young adults in the United States. *The International journal on drug policy*, 56, 116–120. doi: 10.1016/j.drugpo.2018.03.011.

Rudy, A. K., Barnes, A. J., Cobb, C. O. & Nicksic, N. E. (2021). Attitudes about and correlates of cannabis legalization policy among U.S. young adults. *Journal of American college health*, 69(8), 889–896. doi: 10.1080/07448481.2020.1713135.

Vaillancourt, R., Dhalla, R., Merks, P., Loughheed, T., Goldfield, G., Mansell, H. & Cameron, J. (2022). Concerns, beliefs and attitudes of pharmacists and pharmacy students on cannabis use in Canada. *Canadian pharmacists journal*, 155(4), 219–229. doi: 10.1177/17151635221102143.

Williams, K. R., & Drake, S. (1980). Social Structure, Crime and Criminalization: An Empirical Examination of the Conflict Perspective. *The Sociological Quarterly*, 21(4), 563–575.

Hemsidor

Ekobrottsmyndigheten (u.å.). *Straff*

<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/rattsprocessen/efter-rattegangen/straff/>
[2024-04-26].

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). Cannabis – the current situation in Europe (European Drug Report 2023)

https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/cannabis_en#prevalence-dashboard [2024-04-22].

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). Cannabis laws in Europe - Questions and answers for policymaking June 2023

https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policymaking_en [2024-04-26].

Folkhälsomyndigheten (2024). *Narkotikaanvändningen i Sverige enligt befolkningsundersökningar*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/andts-anvandning-och-ohalsa/anvandning/narkotikaanvandningen-och-utvecklingen/befolkningsundersokningar/> [2024-03-27].

Folkhälsomyndigheten (2023). *Vuxnas attityder till cannabis och annan narkotika*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/3f838536fc814e4cb98bdd259e72a448/vuxnas-attityder-cannabis-och-annan-narkotika.pdf> [2024-04-01].

Folkhälsomyndigheten (2020). *Åtgärdsförslag för att förebygga användning samt medicinska och sociala skadeverkningar av narkotika*. Folkhälsomyndighetens återrapportering av regeringsuppdrag. S 2019/04314/FS

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/5ce3639567ad495eae0dcec6071aaf9e/atgardsforslag-forebygga-anvandning-medicinska-sociala-skadeverkningar-narkotika.pdf> [2024-04-26].

Janusinfo (2024). *Cannabis mot smärta – översikt och värdering av evidensläget.*

<https://janusinfo.se/behandling/expertgruppsutlatanden/smartaochreumatologiskasjukdomar/smartaochreumatologiskasjukdomar/cannabismotsmartaoversiktochvarderingav evidenslaget.5.2d547c7018e51657e992bdd6.html>

Janusinfo (2024). *Cannabinoider vid neurologiska sjukdomar.*

<https://janusinfo.se/behandling/expertgruppsutlatanden/nervsystemetssjukdomar/nervsystemetssjukdomar/cannabinoidervidneurologiskasjukdomar.5.1cb1a0f0177db532033a8e8e.html> [2024-04-26].

Lunds universitet (2024). *Grund- och avancerad utbildning.*

<https://www.lu.se/om-universitetet/universitetet-i-korthet/grund-och-avancerad-utbildning> [2024-04-22].

Läkemedelsverket (2020). *Cannabidiol – CBD.*

<https://www.lakemedelsverket.se/sv/behandling-och-forskrivning/kopa-anvanda-och-hanterar/kopa-medicin/kopa-medicin-pa-natet/cannabidiol-cbd#hmainbody6> [2024-04-26].

SCB (2021). *Universitet och högskolor Internationell studentmobilitet i högskolan 2020/21*

https://www.scb.se/contentassets/88d0e66f90a549bb8074a8d1c828ba0b/uf0209_2020l21_sm_uf20sm2102.pdf [2024-04-22].

Sveriges Domstolar (2021). *Böter*

<https://www.domstol.se/amnen/brott-och-straфф/straфф-och-paфoljder/boter/> [2024-04-26].

Åklagarmyndigheten (2021). *Normalstraff för vissa bötesbrott – stöd vid strafföreläggande. Rättslig vägledning 2021:21.*

<https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/rattspromemorior-och-rattslig-vagledning/rav-2021-21.pdf> [2024-04-26].

Statens offentliga utredning

SOU 2023:62. *Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus.*

Svensk författningssamling

SFS 2023:258 *Narkotikastrafflag*

10. Bilagor

Bilaga 1 - Deskriptiv litteraturöversikt

Nr	Författare	År	Land	Metod	Tema 1	Tema 2	Tema 3
1.	Amroussia, Watanabe & Pearson	2020	USA	Fokusgrupp	X		X
2.	Bae & Kerr	2020	USA	Enkät		X	X
3.	Chan et al.	2017	USA	Enkät			X
4.	Clarke, Dodge & Stock	2018	USA	Frågeformulär			X
5.	Estoup et al.	2016	USA	Frågeformulär	X		X
6.	Fratila & Berdychevsky	2020	USA	Intervjuer	X	X	X
7.	García-Ramírez, Paschall & Grube	2021	USA	Regressionsanalys	X		X
8.	Hasan, Oluwafemi & Ketchatang	2023	USA	Enkät	X		X
9.	Karlsson et al.	2018	Sverige	Skolundersökning		X	X
10.	Karlsson et al.	2019	Sverige	Skolundersökning	X	X	
11.	Kolar et al.	2018	Kanada	Regressionsanalys		X	X
12.	Kraus et al.	2018	Sverige	Skolundersökning		X	
13.	Litt et al.	2021	USA, Sverige	Intervention		X	

14.	MacDougall & Maston	2023	Kanada	Intervjuer	X		X
15.	Mason et al.	2015	USA	Intervention	X		X
16.	Mina et al.	2022	Libanon	Frågeformulär	X	X	
17.	Parihar et al.	2022	Kanada	Enkät	X		X
18.	Park et al.	2023	USA	Enkät	X		
19.	Parnes, Smith & Conner	2018	USA	Regressionsanalys		X	X
20.	Rudy et al.	2021	USA	Enkät			X
21.	Vaillancourt et al.	2022	Kanada	Enkät		X	X

Bilaga 2 - Intervjuguide på svenska

Bakgrund:

Berätta lite om dig själv:

Ålder

Kön

Vilken nivå de studerar på

Vad de studerar/Vilken institution de studerar på

Hur länge har du bott i Lund (om du bor i Lund)?

Generella ståndpunkter:

Vad är det första du tänker på när någon säger cannabis?

Vad har du för inställning till cannabis överlag?

Var hittar du i nuläget information om cannabis?

Anser du att denna information är pålitlig?

Tror du att attityder kring cannabis är en generationsfråga? Varför/varför inte?

Socialt umgänge:

Hur skulle du reagera om någon i din vänskapskrets använde cannabis?

Hur tror du att din vänskapskrets skulle reagera om du använde cannabis?

Vad har dina släktingar/familjmedlemmar för inställning till cannabis?

Skiljer sig dina släktingars/familjemedlemmars inställning till cannabis från dina?

Vad beror detta i så fall på? Är detta ett ämne som ni någonsin diskuterar?

Hur tror du att din familj skulle reagera om du till exempel tog hem en kompis som var väldigt öppen med att hen regelbundet använde cannabis?

Tillgänglighet:

Hur tillgängligt anser du att cannabis är i Sverige/Lund om man jämför med hur tillgängligt det är där du kommer ifrån/i din hemkommun?

Hur upplever du att användandet av cannabis ser ut i Lund?

Skiljer sig detta från hur det ser ut där du kommer ifrån/din hemkommun?

Hur upplever du att attityderna kring cannabis ser ut i Lund?

Skiljer sig detta från hur det ser ut där du kommer ifrån/din hemkommun?

Inställning till lagstiftningen:

Vet du något om hur den svenska lagstiftningen om cannabis ser ut?

Uppfattar du rekreationellt cannabisbruk i Sverige idag som lagligt/olagligt?

Hur tycker du att den svenska lagstiftningen kring cannabis borde se ut?

Vad har du för bild av lagstiftningen i Sverige/det svenska rättssystemet överlag?

Hur upplever du polisens roll för att motverka cannabisbruk i Sverige?

Har du erfarenhet av svenska polisen eller det svenska rättssystemet?

Inställning till legalisering:

Om Sverige skulle legalisera, hur tycker du i så fall att det borde gå till?

Tror du att attityderna till cannabis skulle förändras om det legaliserades? Varför/inte?

Hur tror du att en legalisering skulle påverka cannabisanvändandet i Sverige?

Övrigt:

Har du något övrigt som du vill tillägga?

Har du några frågor till oss?

Bilaga 3 - Intervjuguide på engelska

Background:

Age

Sex/gender

Study level

What they're studying/at what institution

Nationality/roots

How long they lived in Sweden (if they live here).

General opinions:

What's the first thing that comes to mind when someone says cannabis?

What's your overall attitude towards cannabis?

Where do you currently find information about cannabis?

Do you find this information reliable?

Do you think that the attitudes towards cannabis is a generational issue? Why/not?

Friends & Family:

How would you react if one of your friends used cannabis?

How would your friends react if you used cannabis?

Who do you think you would tell if you had tried?

What is your family's/relatives' attitude towards cannabis?

Are your attitudes towards cannabis similar or different to your families/relatives attitudes? Why/why not? Is this something you ever discuss?

How do you think your family would react if you brought home a friend who was very open about their cannabis use?

Availability:

How available do you consider cannabis to be in Sweden in comparison to how it is where you come from?

How do you experience the use of cannabis in Lund?

Is this different from how it is where you come from?

How do you experience the attitudes surrounding the use of cannabis in Lund?

Is this different from how it is where you come from?

Attitudes towards the current law:

Do you know what the legislation regarding cannabis looks like in Sweden?

Do you perceive cannabis use in Sweden as something legal/illegal?

What do you think the legislation around cannabis should look like?

What's your image of the Swedish legislation/legal system over all?

How do you experience the police's role in discouraging cannabis use in Sweden?

Do you have experiences with the Swedish police or the Swedish legal system?

Attitudes towards legalization:

If Sweden were to legalize cannabis, how do you think it should be done?

Do you think that the attitudes towards cannabis would change if Sweden legalized it?

How do you think that legalization would affect the use of cannabis in Sweden?

Miscellaneous:

Anything else you want to add?

Is there anything you would like to ask us?

Bilaga 4 - Samtyckesblankett på svenska

Samtycke till deltagande i examensarbete vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

Jag samtycker till att medverka i “Lundastudenters inställning till cannabis”. Studien är en kandidatuppsats som ämnar undersöka inställningen till cannabis hos studenter vid Lunds universitet. Uppsatsen är en komparativ studie mellan internationella och svenska studenter vid Lunds universitet.

Information om personuppgiftsbehandlingen

Vi kommer att samla in information om din inställning till cannabis genom en intervju. Vid samtycke kommer intervjuerna att spelas in på diktafon, och på så sätt kommer också din röst och information om dina åsikter att samlas in. I transkribering kommer dessa uppgifter att avidentifieras, och du kommer att ges en pseudonym.

Eventuell inspelning, samt transkribering kommer att sparas fram till och med senast sista december 2024. Den insamlade datan kommer att hanteras konfidentiellt, alltså kommer ingen utomstående kunna ta del av de insamlade uppgifterna. Den insamlade informationen kommer endast att användas i forskningssyfte i denna kandidatuppsats.

Medverkandet är frivilligt, och du kan när som helst avbryta din medverkan i studien, även under eller efter att intervjun är genomförd.

Vi delar inte dina personuppgifter med tredje part.

Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund, med organisationsnummer 202100-3211 är personuppgiftsansvarig. Du hittar Lunds universitets integritetspolicy på www.lu.se/integritet

Du har rätt att få information om de personuppgifter vi behandlar om dig. Du har också rätt att få felaktiga personuppgifter om dig själv rättade. Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter kan du kontakta vårt dataskyddsbud via dataskyddsbud@lu.se. Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten (Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Jag samtycker till att medverka i “Lundastudenters inställning till cannabis”

Ort	Underskrift
Datum	Namnförtydligande

Bilaga 5 - Samtyckesblankett på engelska

Consent to participate in a bachelor Thesis at the Faculty of Social Sciences

I agree to participate in “Attitudes towards cannabis according to students in Lund”. The study is a bachelor thesis that aims to study what attitudes student’s at Lunds University have towards cannabis. It will be a comparative study between international and Swedish students.

Information on the processing of personal data

The following personal data will be processed:

We will collect information about your attitudes towards cannabis through an interview. If agreed upon, the interview will be recorded, and therefore your voice and information about your opinions will be collected. The interview will be transcribed, and the information will be unidentifiable and therefore not able to trace back to you. You will be given a pseudonym.

Personal data will be processed in the following ways:

The transcribed interview, and the recording will be saved until latest at the end of december 2024. The collected data will be handled with confidentiality, and therefore no outsider will be able to access the information. The collected data will only be used for research purposes, and only in this bachelor thesis.

Participation is voluntary and you can withdraw your participation at any time.

We do not share your personal data with third parties.

Lund University, Box 117, 221 00 Lund, Sweden, with organisation number 202100-3211 is the controller. You can find Lund University's privacy policy at www.lu.se/integritet

You have the right to receive information about the personal data we process about you. You also have the right to have inaccurate personal data about you corrected.

If you have a complaint about our processing of your personal data, you can contact our Data Protection Officer at dataskyddsbud@lu.se. You also have the right to lodge a complaint with the supervisory authority (the Data Protection Authority, IMY) if you believe that we are processing your personal data incorrectly.

I agree to participate in “ attitudes towards cannabis according to students in Lund”

Location	Signature
Date	Name clarification